

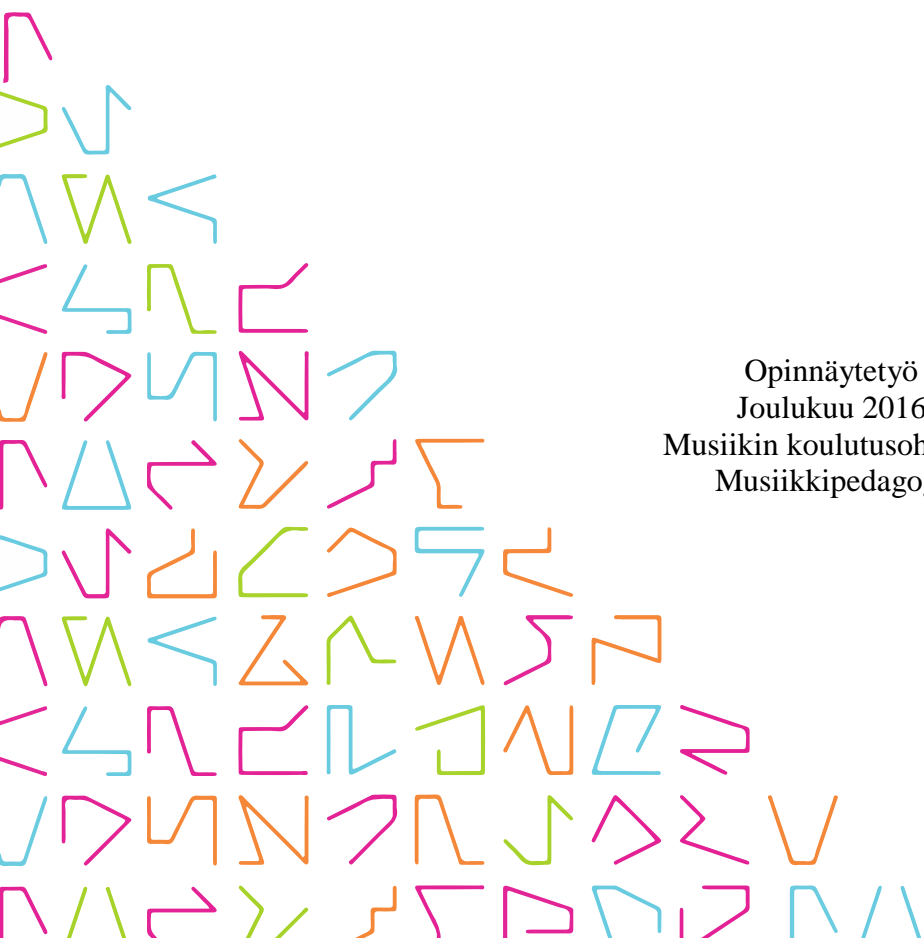
TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

SAVANNI SOI JA VIIDAKKO PAUHAA

Pasuunansoiton alkeet musiikin perusteita
hyödyntäen

Olli Palomäki

Opinnäytetyö
Joulukuu 2016
Musiikin koulutusohjelma
Musiikkipedagogi

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma
Musiikkipedagogi

PALOMÄKI, OLLI:

Savanni soi ja viidakko pauhaa
Pasuunansoiton alkeet musiikin perusteita hyödyntäen

Opinnäytetyö 41 sivua

Joulukuu 2016

Savanni soi ja viidakko pauhaa on opinnäytetyö, joka koostuu pasuunalle luodusta alkeismateriaalioppaasta sekä siihen perustuvasta raporttiosiesta. Oppikirjan tärkeimpiä aihealueita ovat sävellajien hahmottaminen, erilaisten rytmien opettelu, musiikin perusteet sekä yhteissoittoduetot. Tämän lisäksi oppikirja noudattaa humanistisen ja konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaisia ratkaisuja niin, että opettajan on helppo soveltaa oppimiskäsitysten opetustyyliä oppimateriaalia käyttäessään. Tämä ilmenee muun muassa oppilaan vaikutusmahdollisuuksilla oppimateriaalin sisältöön sekä johdonmukaisella opetuksen etenemisellä. Savanni soi ja viidakko pauhaa on myös teemakirja, joka nimensä mukaisesti esittelee jokaisella aukeamalla eri savannin tai viidakon eläimiä, joiden kappaleita kirjan sivuilla opetellaan ja soitetaan. Oppikirjan kaikki kappaleet ovat kirjoittajan omia sävellyksiä.

Raporttiosiossa keskityttiin kahteen alueeseen: opinnäytetyön pohjaksi muodostuneeseen lähdemateriaaliin sekä itse oppimateriaalin läpikäymiseen ja analysoimiseen. Aluksi keskityttiin humanistiseen ja konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen yleisellä tasolla, mistä siirryttiin kertomaan, miten nämä oppimiskäsitykset ilmenivät oppimateriaalissa konkreettisesti. Tämän jälkeen analysoitiin valikoituja olemassa olevia musiikin perusteiden ja pasuunan alkeistason oppikirjoja, joita vertailtiin myös Savanni soi ja viidakko pauhaa -oppimateriaaliin. Lopputuloksena oppimateriaalista tuli omalaatuinen, vaikka vaikutteita muista teoksista on myös mukana. Lopuksi käytiin läpi vielä sanoin ja kuvin oppimateriaalin sisältö, ja perusteltiin painotettujen asioiden valintojen syitä, joita ovat muun muassa rytmiluvun, sävellajien hahmottamisen ja yhteissoiton tärkeys soittamisessa.

Asiasanat: pasuuna, alkeismateriaali, musiikin perusteet, humanistinen oppimiskäsitys, konstruktivistinen oppimiskäsitys.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Bachelor's Degree Programme in Music
Option of Music Pedagogy

PALOMÄKI, OLLI:
The Savannah Sings and the Jungle Bares
Trombone Basics with Music Theory

Bachelor's thesis 41 pages
December 2016

The Savannah Sings and the Jungle Bares is a thesis that includes a compendium in trombone basics and a report section that is based on the compendium. The book focuses on musical keys, different rhythms, music theory, and duets played with the teacher. The compendium also follows the methods of humanistic learning theory and constructivism, so that it is easy for the teacher to apply these styles to his/her teaching. These theories occur for example in the compendium's consistent learning progress, or in the possibility for the student to affect the compendium. The Savannah Sings and the Jungle Bares is also a thematic book that includes a different kind of savannah or jungle animal on every spread.

The report section focused on two areas: the source material for the thesis and the thesis itself. First, the report concentrated on the learning methods in humanistic learning theory and constructivism in general and how they appear in the compendium. Next, it analyzed the selected existing compendiums in music theory and trombone basics, which were also compared against The Savannah Sings and the Jungle Bares. As a conclusion, The Savanna Sings and the Jungle Bares is a unique compendium, but it is also influenced by the other books. Finally, the report section described The Savannah Sings and the Jungle Bares and its material and validated the reasons for the chosen themes, such as the importance of duets, keys and musical rhythms in instrumental playing.

Key words: trombone, basics, teaching material, music theory, humanistic learning theory, constructivism.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	HUMANISTINEN JA KONSTRUKTIVISTINEN OPPIMISKÄSITYS	6
2.1	Oppimiskäsityksistä	6
2.2	Oppimiskäsitysten soveltaminen oppimateriaalissa	8
3	MUSIIKIN PERUSTEIDEN YHDISTÄMINEN PASUUNANSOITON ALKEIDEN OPPIMISEEN	10
3.1	Musiikin perusteiden alkeismateriaalin esittelyä	10
3.2	Musiikin perusteiden soveltaminen oppimateriaalissa	13
4	PASUUNANSOITON ALKEISOPPIMATERIAALIEN VERTAILUA.....	15
4.1	Pasuunansoiton alkeisoppaiden esittelyä	15
4.1.1	Pasuuna-aapinen.....	15
4.1.2	Pasuunakirja 1: Osa 1, pasuunansoiton alkeet ja perusharjoittelu	16
4.1.3	Prélude pour tromboniste débutant, volume 1	17
4.1.4	Tobbe Trombon's första spelbok.....	19
4.1.5	Schule für Zugposaune.....	20
4.1.6	The Boosey Brass Method: Trombone, book 1	21
4.1.7	Learn As You Play Trombone & Euphonium.....	23
4.2	Pasuunansoiton alkeisoppaiden vertailua Savanni soi ja viidakko pauhaa - oppimateriaaliin	24
5	SAVANNI SOI JA VIIDAKKO PAUHAA: OPPIMATERIAALI KOKONAISUUTENA.....	27
5.1	Oppimateriaalin sisällön painopisteet ja niiden valintojen syyt	27
5.2	Oppimateriaalin sisältö eri vaiheineen.....	28
6	YHTEENVETO	40
	LÄHTEET.....	42

1 JOHDANTO

Instrumenttipedagogiikan alkeisopetuksessa opettajalla on monia erilaisia keinoja ja tyylejä lähteä opettamaan omaa substanssialuettaan oppilailleen. Usein tietyn opettajan oppilaat soittavat kuitenkin samoja etydivihkoja ja teoksia, ellei opettaja aktiivisesti etsi koko ajan uutta oppimateriaalia opettamisensa työkaluiksi. Valveutuneen opettajan olisikin hyvä tutustua mahdollisimman laajasti olemassa oleviin pedagogisiin oppimateriaaleihin. Tämä auttaa opettajaa löytämään monipuolisesti aineistoa, josta hän pystyy valikoimaan omaksi opetusmateriaalikseen juuri niitä teoksia, jotka sopivat hänen oppilailleen.

Vaikka samat musiikin lainalaisuudet pätevätkin kaikkiin instrumentteihin, on opetuksen painopisteissä paljon eroja soitinten välillä. Esimerkiksi pianonsoittoa aloittavan oppilaan on keskityttävä täysin erilaisiin motorisiin, nuotinluvullisiin ja nuottitekstuurillisiin asioihin kuin pasuunansoittajan. Usein myös saman instrumentin opettajat pitävät toisia asioita tärkeämpinä kuin toisia, minkä takia kaikilla on käytössään juuri ne oppikirjat, jotka ovat heistä parhaita. Vaihtelevuus ei rajoitu myöskään pelkästään oppimateriaaliin, vaan myös opettaviin asioihin ja metodeihin.

Mikä pasuunansoiton alkuvaiheessa lopulta on tärkeää? Ansatsin muodostaminen, hengitys ja puhallus, nuotinluku, intonaatio, musiikin mielekkyys tai rytmien opettelu, tärkeitä aihealueita pasuunan soittamisessa löytyy paljon ja eri opettajat painottavat eri asioita enemmän kuin muita alueita. Kaikki alueet ovat lopulta myös tärkeitä, mutta on myös paljon oppilaan vahvuuksista ja heikkouksista kiinni, mitä asioita opettajan kannattaa opetuksessaan painottaa. Ongelmana on löytää juuri tietylle oppilaalle sopivia aineistoja.

Opinnäytetyössäni olen pohtinut itselleni tärkeitä pasuunan alkeissoiton osa-alueita ja luomaan niiden mukainen tiivis oppimateriaali 6–12-vuotiaille oppilaille. Tutustun erinäisiin olemassa oleviin oppikirjoihin ja oppimiskäsityksiä käsitteleviin lähteisiin, joiden pohjalta olen luonut juuri sellaisen oppimateriaalin, jota haluaisin mahdollisten tulevien omien oppilaideni kanssa myös käyttää.

2 HUMANISTINEN JA KONSTRUKTIVISTINEN OPPIMISKÄSITYS

2.1 Oppimiskäsityksistä

Ulkoisten ärsykkeiden tuottamiin reaktioihin perustuva behavioristinen oppimiskäsitys hallitsi 1900-luvun länsimaista ajatusmaailmaa oppimisesta ja opettamisesta pitkälle 1950-luvulle asti. Kasvatuspsykologi Maijaliisa Rauste-von Wrightin, filosofi Johan von Wrightin ja tutkija Tiina Soinin (2003) mukaan 1950-luvun lopulla kehittyi kuitenkin uudenlainen ajattelumalli, joka alkoi korostaa ihmisen subjektiivisen ajattelun, informaation prosessoinnin ja havainnoinnin merkitystä oppimisessa. Suuntaus johti lopulta 1960-luvulla niin sanotun kognitiivisen psykologian läpimurtoon, minkä seurauksena syntyivät myös konstruktivistinen ja humanistinen oppimiskäsitys (Rauste-von Wright, von Wright & Soini 2003, 51, 200.)

Edellä mainitut oppimiskäsitykset ovat tietyllä tavalla kognitiivisen psykologian alahaaroja ja sisältävät siksi paljon samankaltaisia ajatuksia oppimisprosessista. Tutkija Reijo Miettisen (2000) mukaan teoriat voidaan jakaa myös useampaan ryhmään, joiden tarkka määrittely on usein tulkinnanvaraista. Konstruktivistinen oppimiskäsitys voidaan jakaa esimerkiksi radikaaliin ja realistiseen konstruktivismiin, joista ensimmäinen painottaa subjektiivisten kokemusten merkitystä maailmankuvan rakentumisessa ja jälkimmäinen tieteellisten faktojen ja teorioiden omaksumista (Miettinen 2000, 280.)

Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan uuden oppiminen tapahtuu jo ennalta opittujen asioiden päälle. Kasvatustieteilijät Erno Lehtinen, Jorma Kuusinen ja Marja Vauras (2007) kirjoittavat, että kognitiivisen psykologian perusteella yksilö on tiedonkäsittelijä ja oman toimintansa aktiivinen ohjaaja, jonka toimintatapoja määrittelevät opitut tiedot, taidot ja sisäiset mallit, joita kutsutaan skeemoiksi. Konstruktivismissa uutta tietoa prosessoidessaan yksilö joutuu peilaamaan informaatiota olemassa oleviin skeemoihinsa, jotka joko täydentyvät uuden tiedon myötä tai rakentuvat uudella tavalla. Keskeistä oppimisessa on myös yksilön ja ympäristön välinen vuorovaikutus (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 77–78.)

Oppiminen on siis oppijan omaa aktiivista tiedon konstruointia, jossa oppija tulkitsee uutta informaatiota aikaisemmin omaksutun tiedon pohjalta. Tämä tekee oppimisesta

aina tilanne- ja kontekstisidonnaista. Ei riitä, että tietoa kaataa oppilaalle sokeasti, vaan yksilö oppii uutta ymmärryksen kautta ja oman ajattelun seurauksena (Rauste-von Wright 1997, 19.) Dosentti Risto Patrikainen (1999) kirjoittaa, että tietoa ei konstruktivismin mukaan voi täten suoranaisesti opettaa, vaan oppija rakentaa ajattelun ja havainnoinnin kautta itse omat skeemansa. Tällöin todellisuudesta muodostuu subjektiivinen kokemus, missä tietoa ei pidetä erillisenä tarkkailijalle ulkopuolisena elementtinä (Patrikainen 1999, 56, 93).

Jyväskylän ammattikorkeakoulun avoimien oppimateriaalien (2016) mukaan humanistisessa oppimiskäsityksessä oppimista pidetään aktiivisena ja kehittäväenä toimintana, jossa korostetaan yksilöllisyyttä, persoonallisuuden kasvua ja itsensä toteuttamista. Oletuksena on, että oppiva yksilö eli oppilas on sisäisesti motivoitunut ja saa itse vaikuttaa paljon tekemiseensä ja oppimiseen liittyviin valintoihin. Tällöin opettajan rooli muodostuu myös enemmän ohjaajaksi tai valmentajaksi kuin suoranaiseksi opettajaksi. Humanistinen oppimiskäsitys antaa tyyliinsä vuoksi opetustilanteisiin myös paljon joustoa, eikä tarkalle opetuksen suunnittelulle ole tarvetta (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2016.)

Patrikainen (1999) kirjoittaa, että humanistisen psykologian perustajina ja johtohahmoina pidetään amerikkalaisia psykologeja Abraham Maslowia ja Carl Rogersia. Heidän mukaansa keskeisintä tässä psykologiassa on itsensä toteuttamisen motiivi, mitä he pitävät myös tietynlaisena eettisenä ihanteena. Saksalainen Kurt Lewin kehitti myöhemmin humanistiseen psykologiaan pohjautuvaa pedagogiikkaa, jossa painotetaan kokemuksellisen ja elämyksellisen oppimisen merkittävyyttä (Patrikainen 1999, 54–55.)

Sekä konstruktivistinen että humanistinen oppimiskäsitys painottavat myös arvioinnin, reflektoinnin ja sosiaalisen kanssakäymisen merkitystä oppimisessa. Oppimiskäsitysten mukaista pedagogiikkaa voi olla kuitenkin vaikea toteuttaa käytännössä, sillä se vaatii paljon oma-aloitteisuutta ja aktiivisuutta oppilaalta. Ongelmaksi voi myös muodostua liiallisen vastuun antaminen oppilaalle, jolloin oppilaalle saattaa tulla epäpätevä kuva opettajasta, joka vain siirtää kaiken tekemisen oppilaalle (Rauste-von Wright 1997, 32). Molemmat oppimiskäsitykset kuitenkin ruokkivat sisäistä motivaatiota oikein sovelletuna, mikä auttaa herättämään aktiivisuutta oppilaassa ja kehittämään oppijan reflektointitaitoja.

Vaikka nämä kaksi oppimiskäsitystä ovatkin molemmat kognitiivisen psykologian jälkeläisiä ja pitävät sisällään myös samankaltaista ajattelua oppimisesta, ne eivät kuitenkaan ole yksi ja sama asia. Merkittävimpänä erona näissä kahdessa on se, että humanistinen oppimiskäsitys pitää oppilaan aktiivisuutta pedagogisena itseisarvona, kun taas konstruktivismissa olennaista on se mitä tehdään, mitkä ovat toiminnan tavoitteet ja miten toiminnasta saadaan toimiva osa kokonaisprosessia (Rauste-von Wright 1997, 20). Oppimiskäsitysten ideat voidaan kuitenkin halutessa yhdistää, jolloin puhutaan niin sanotusta humanistis-konstruktiivisesta suuntauksesta, mihin oppinäytetyöni alkeisoppimateriaalissa sovellettava pedagoginen tyyli myös tähtää.

2.2 Oppimiskäsitysten soveltaminen oppimateriaalissa

Humanistinen ja konstruktivistinen oppimiskäsitys näkyvät oppimateriaalissani hyvin konkreettisina asioina, vaikka teoksen pääpaino ei näissä olekaan. Kaikkia oppimiskäsitysten ajatuksia en ole kyennyt soveltamaan materiaalissani, sillä oppimiskäsityksissä on kyse lopulta enemmän opetusmetodillisista asioista kuin konkreettisista harjoituksista. Savanni soi ja viidakko pauhaa -oppimateriaalini noudattaa kuitenkin näiden kahden oppimiskäsityksen pohjimmaisista ajatuksista, ja antaa opettajalle myös mahdollisuuden luoda näiden oppimiskäsitysten mukainen oppimisympäristö.

Konstruktivistinen oppimiskäsitys ilmenee oppimateriaalissani selkeimmin sillä ajatuksella, että uutta tietoa opitaan vanhan päälle. Jokainen harjoitusaukeama on omistettu tietylle teeman mukaiselle villieläimelle, jonka kappaleet koostuvat aina tietystä sävellajista sekä tietyistä äänistä, rytmeistä ja tahtilajeista. Esimerkiksi ensimmäinen harjoitusaukeama käsittelee ainoastaan neljäsosanuottien soittamista f- ja d-äänissä. Seuraavalla aukeamalla soitetaan B-duurissa jo opittuja ääniä ja rytmejä, minkä lisäksi harjoituksiin tulee mukaan b- ja es-äänit sekä puolinuotit. Jokaisella aukeamalla on myös tehtävä, jossa opetellaan ensin rytmidiktaatti ja vasta sitten soitetaan tätä rytmiä vastaava melodiaosuus. Näin oppikirja etenee koko ajan johdonmukaisesti opettaen pari uutta asiaa kerrallaan jo opitun tiedon päälle, kunnes oppilas hallitsee perustaso 1:n vaatimat duuri- ja mollisävellajit, niihin vaadittavat äänialat, perinteisimmät nuottien aika-arvot ja tietenkin erilaiset rytmit, kuten pisteelliset nuotit, synkoopit ja triolit.

Humanistinen oppimiskäsitys ilmenee pienillä osuuksilla, joissa oppilas pääsee toteuttamaan itseään ja tekemään oppimateriaalista itsensä näköistä. Selkeimmin tämä näkyy

jokaisen harjoitusaukeaman viimeisessä tehtävässä, jossa oppilas niin halutessaan pääsee tekemään lyhyitä omia sävellyksiä opittujen asioiden pohjalta. Myös musiikin hahmottamisen osuuksissa oppilas pääsee kirjoittamaan omanlaistaan nuottitekstuuria ohjeiden mukaisesti. Erityisesti viimeisessä aukeamassa oppilas pääsee tekemään omia sävellyksiään selkeästi vapaammin ja isommin, saaden valita äänien ja rytmien lisäksi sekä sävellajit että tahtiosoitukset.

Humanistinen oppimiskäsitys painottaa vahvasti myös sitä, että opettaja toimii enemmän ohjaajana oppilaalle kuin tiukkana auktoriteettina (ks. s. 7). Tätä aspektia omaan oppimateriaaliini on ollut vaikea toteuttaa, sillä teos keskittyy niin vahvasti perusasioiden opetteluun ja johdonmukaiseen etenemiseen. Oppimateriaali tarjoaa kuitenkin melko laajan skaalan eri tasoista soittamista, esimerkiksi ensimmäisen aukeaman harjoitukset ovat tasollisesti paljon helpompia viimeisen aukeaman soittotehtäviin verrattuna. Loppupään harjoitukset voivat olla jopa liian vaikeita perustaso 1:n materiaaliksi, mutta tämä on ollut tietoinen valinta, sillä eri oppilaat kehittyvät eri tahtia ja jotkut oppivat vaikeitakin asioita muita helpommin. Tämän takia on ollut mielestäni tarpeellista tarjota teoksella myös vaativampia harjoituksia, jolloin opettaja voi oppilaskohtaisesti myös poiketa oppimateriaalin normaalista etenemisestä, mikäli se on oppilaan kannalta järkevää.

3 MUSIIKIN PERUSTEIDEN YHDISTÄMINEN PASUUNANSOITON ALKEIDEN OPPIMISEEN

3.1 Musiikin perusteiden alkeismateriaalin esittelyä

Musiikin perusteiden yhdistäminen pasuunansoiton oppimiseen on yksi tärkeä osakokonaisuus opinnäytetyössäni. Oppimateriaalini teorettisemmat tehtävät koostuvat alkeistason harjoitteista, minkä vuoksi olen valinnut tarkasteltavaksi viisi eri 1/3-tason suomalaista säveltapailuun ja musiikin perusteisiin painottavaa oppikirjaa lähdemateriaalikseni. Vertailen näiden oppikirjojen sisältöjä, joiden ajatuksia ja ideoita sovellan omassa oppimateriaalissani teoksen tyylille sopivasti.

Mirja Kopran (1998) Teoria tutuksi ja säveltapailu soimaan -oppikirja painottaa sekä musiikin teorian opiskelua että säveltapailua, eikä se perustu mihinkään olemassa olevaan metodiin. Kirjan tarkoituksena on aktivoida oppilaan mielikuvitusta muun muassa omien melodia- ja rytmipainotteisten sävellyksien tekemisellä (Kopra 1998.) Oppikirjassa opetellaan tämän lisäksi muun muassa rytmien aika-arvoja, sävellajeja, kvinttiympyrän hahmottamista, musiikkisanastoa, säveliä ja intervaleja, sekä tahtiosoituksia. Kirja etenee luontevasti yksinkertaisemmista harjoitteista vaikeampiin, painottaen musiikin perusteiden eri osa-alueita tasapuolisesti.

Kalevi Hampisen (1994) Musiikkia laulaen ja kirjoittaen 1/3 -teos jakaantuu kolmeen eri osaan: musiikin teoriaan, säveltapailuun ja rytmiosastoon. Säveltapailuharjoitukset koostuvat tutuista lauluista, minkä tarkoitus on helpottaa säveltapailutehtävien omaksumista (Hampinen 1994.) Oppikirjan ensimmäinen osio koostuu musiikin teoreettisen opiskelun perusasioista. Ensin opetellaan nuottiviivaston hahmottamista ja g-avaimen lukemista, minkä jälkeen siirrytään asteikkoihin, etumerkkeihin, oktaavialoihin, f-avaimeen, intervaleihin, rinnakkaissävellajeihin, kolmisointuihin ja lopulta musiikkisanastoon.

Säveltapailuosio perustuu solmisaatioiden avulla opeteltavaan laulumateriaaliin ja osio esittelee siksi aluksi solmisaatiot ja niiden käsimerkit. Lauluharjoitusten lisäksi osion sivuilla on lyhyitä solmisaatioharjoitteita, kaanonlauluja, vaihtuvien tahtilajien opettelua ja asteikkoharjoituksia. Kirjan kolmas osio keskittyy yksinomaan rytmiluvun harjoitte-

luun useilla harjoituksilla. Kirjan lopussa on vielä ohjelmistoa osio ja kertaustehtäviä, jotka keskittyvät opittujen asioiden lisäharjoitteluun.

Toinen Kalevi Hampisen (2004) oppikirja, Tie musiikin teoriaan elävin esimerkein, on Hampisen uudempaa tuotantoa. Kirjan ajatuksena on antaa perustaidot nuottien, intervallien ja harmonian ymmärtämiseen. Kirja sisältää opetusosion ja tehtäväosion. Kirja soveltuu tyyliinsä ansiosta sekä musiikin perusteiden tieto- että taitokirjaksi (Hampinen 2004.)

Opetusosa on pituudeltaan 50 sivua ja sen aikana kirja käy läpi musiikinteorian keskeisimpiä asioita alkeistasosta hiukan vaativampaan opetukseen. Opetusosio etenee järjestelmällisesti nuottiviivastojen, apuviivojen, nuottiavainten ja nuottien sijaintien opettamisesta asteikkoihin, oktaavialoihin, etumerkkeihin, enharmonisiin ääniin, aika-arvoihin, ynnä muihin musiikin aihealueisiin, joita kirjassa käsitellään hyvin kattavasti. Muista valitsemistani oppikirjoista poiketen Tie musiikin teoriaan elävin esimerkein esittelee myös alkeistasoa selkeästi vaikeampaa materiaalia ja opetusta, esimerkiksi nelisointujen käännöksiä, kaikkia nuottiavaimia sekä septoli-, kvintoli- ja sekstolirytmijä.

Tehtäväosan harjoitukset perustuvat opetusosion materiaaliin, ja tehtävät etenevätkin samassa järjestyksessä aiheittain opetusosion materiaaliin nähden. Tehtävät alkavat nuottien tunnistamisella, eri nuottiavainten hahmottamisella ja melodioiden kirjoittamisella. Kirjan edetessä tehtäviin tulee mukaan vaikeatasoisempia harjoitteita ja uusien asioiden omaksumista, kuten oktaavialojen tunnistamista, kromaattisten asteikoiden kirjoittamista enharmonisesti, kaksoisetumerkkien opettelua ja hankalampien rytmien aika-arvojen tunnistamista. Tehtävien nuottiesimerkit koostuvat olemassa olevista teoksista.

Susanna Király (2012) Prima Vista 1a on edellisiä teoksia uudempi musiikin perusteisiin ja säveltapailuun keskittyvä oppikirja. Király tavoitteena on ollut luoda Zoltán Kodály ajatuksiin pohjautuva opetusmenetelmä, missä periaatteena on se, että jokaisella lapsella on oikeus musiikin oppimiseen luonnollisella ja helpolla toimintatavalla. Prima Vista on kuusiosainen kirjasarja, jonka Király on tehnyt ollessaan musiikin teorian lehtorina Länsi-Uudenmaan musiikkiopistossa (Király 2012.)

Oppikirja sisältää 10 säveltapailun ja musiikinteorian tehtäväosiota, jotka sopivat aloitteleville musiikin oppilaille. Kirja sopii hyvin sekä omatoimiseen opiskeluun että luokkaopetukseen, sillä teos sisältää sekä tehtäväosiot että vastausosiot. Harjoituksia voi myös tehdä internetissä Länsi-Uudenmaan musiikkiopiston nettisivuilla (Király 2012.)

Oppikirja esittelee ensin oktaavialoja, etumerkkejä, intervalleja ja asteikoita. Itse tehtävät etenevät vuoroin säveltapailuharjoituksilla ja vuoroin teoriaharjoitteilla. Säveltapailuharjoituksissa opetellaan aluksi rytmejä, melodioita ja transponointia. Teoriaosuus alkaa nuottien nimeämisellä, aika-arvojen opettelulla, tahtiviivojen merkitsemisellä ja C-duuriasteikon kirjoittamisella. Säveltapailu- ja teoriaharjoitukset etenevät näin vuorotellen aukeama kerrallaan. Uusilla tehtäväosioilla tulee aina jotain uutta opeteltavaa, kuten uusia nuottiavaimia, rytmejä, etumerkkejä, sävellajeja, sointuja, intervalleja ja aika-arvoja.

Viimeiseksi oppikirjaksi olen valinnut Unto Saarisen, Otto Romanowskin ja Teuvo Lampisen (1988) Musiikkitaito 1, musiikin teorian ja säveltapailun peruskurssin oppijakso 1/3 -teoksen. Kirja on tarkoitettu apuvälineeksi teorian ja säveltapailun opetukseen ja opiskeluun. Kirja on muodoltaan työkirja, joka kattaa 1/3 -alkeistason harjoituksia ja se on tarkoitettu oppilaille musiikkioppilaitoksissa, kansalais- ja työväenopistoissa, kuoroissa, kesäleireillä ja seminaareilla (Saarinen, Romanowski & Lampinen 1988.)

Oppikirja koostuu 24 luvusta, taitotestiosuudesta, musiikkisanastosta ja säveltapailun kertaustehtävistä. Jokaisen luvun lopussa on myös tehtäväosio. Luvut 1–3 sisältävät yksinkertaisten rytmien opettelua ja luvussa 4 opetellaan solmisaatioiden perusteita. Luvut 5–7 painottuvat nuottien aika-arvojen opetteluun, tahtilajeihin ja tahtiviivojen oikeisiin paikkoihin sekä nuottiavainten ja nuottiviivaston hahmottamiseen. Luvut 8–14 keskittyvät eri duuriasteikkojen rakenteisiin, etumerkkeihin ja oktaavialoihin, minkä jälkeen kirja tarjoaa kolme sivua pitkän puolivälin taitotestin opetetuista aiheista.

Luvut 15–17 painottavat sointujen, sointutehojen ja sointuasteiden hahmottamista, minkä lisäksi opetukseen tulee mukaan puolinuottien, kokonuottien ja kokotaukojen opettelua. Luvut 18–24 sisältävät uudenlaisen rytmiiän, sävellajien, intervallien, mollias-teikoiden ja vähennettyjen sointujen opettelua. Kirjan lopussa oleva taitotesti on neljä sivua pitkä ja pitää sisällään tehtäviä kaikista opetetuista asioista. Lopussa oleva musiikkisanasto-osuus on yhden sivun mittainen kooste olennaisista musiikkitermeistä,

minkä jälkeen oppilas pääsee vielä harjoittelemaan säveltapailua 80 eri harjoituksen avulla.

3.2 Musiikin perusteiden soveltaminen oppimateriaalissa

Musiikin perusteiden yhdistäminen opinnäytetyötäni koskevaan pasuunan alkeismateriaaliin on teoksen keskeisiä osa-alueita. Oppimateriaalissa on 32 sivua, joista kahdeksan on musiikin perusteisiin keskittyvää aineistoa, minkä lisäksi itse soittotehtävien joukossa on soittoharjoituksiin liittyviä rytmidiktaatteja ja hieman intervallien tunnistamista. Musiikin perusteet pitävät kokonaisuutena sisällään melko paljon musiikille tärkeää asiaa, joten tiettyä asioiden priorisoimista olen joutunut teoksessani käyttämään.

Valitsin musiikin teoreettisemman materiaalin aiheet kahdella periaatteella: omasta mielestäni tärkeillä aiheilla sekä tarkastelemieni oppikirjojen painottamilla aiheilla. Viidestä valitsemastani musiikin perusteiden oppikirjasta kaikki keskittyvät omilla tavoillaan sävellajien ja intervallien opettamiseen. Neljässä kirjassa painotetaan aika-arvoja, tahtiviivastoja, etumerkkejä ja oktaavialoja. Kolmessa kirjassa keskitytään musiikkisanastoon, nuottikuvaan, nuottiavaimiin ja rytminlukuun. Kahdessa kirjassa painotetaan tahtiosoituksia, kolmisointuja ja solmisaatioita. Yhdessä kirjassa kvinttiympyrän tärkeys tuodaan selkeästi esille. Näiden havaintojen perusteella voidaan päätellä, että sävellajit, intervallit, aika-arvot, rytmiiikka, tahtiviivastot, etumerkit ja oktaavialat ovat kaikki hyvin tärkeitä musiikin perusteiden aihealueita, joita pyrin myös omassa työssäni painottamaan.

Ensimmäinen musiikin perusteisiin keskittyvä aukeama oppimateriaalissani, otsikolla Musiikin hahmottamista 1, keskittyy f-avaimen kirjoittamiseen ja opetteluun, sillä tämä nuottiavain on pääasiallinen avain, mistä pasuunalla soitetaan. F-avaimeen totuttamisen jälkeen teos keskittyy rytmiiikan hahmottamiseen ja tahtiviivojen oikeaoppiseen kirjoittamiseen. Loppuaukeama keskittyy nuottien tunnistamiseen, vielä tässä vaiheessa ilman oktaavialamerkintöjä. Oppilas joutuu sekä tunnistamaan nuotteja ja kirjoittamaan ääniä ylös että kirjoittamaan f- ja b-säveliä oikeissa aika-arvoissa nuottiviivastolle. Sävellajit ovat vielä F- ja B-duureja ja tahtilaji on 4/4, sillä muita sävellajeja tai tahtiosoituksia kirja ei vielä tässä vaiheessa ole opettanut. Aukeaman lopussa on vielä tekemäni piirros kvinttiympyrästä sekä listaus sävellajien ylennyksistä ja alennuksista.

Musiikin hahmottamista 2 -aukeama keskittyy lähes kokonaan oktaavialojen opettamiseen, minkä lisäksi aukeama kertoo vielä opittujen rytmien aika-arvojen suhteita. Ensimmäisissä harjoituksissa pitää kirjoittaa oikeissa aika-arvoissa annetut äänet oikeille paikoilleen nuottiviivastolla. Tämän jälkeen keskitytään nuottien nimeämiseen oikeissa oktaavialoissa. Viimeisissä harjoituksissa kirjoitetaan vielä tyhjille nuottiviivastoille opituissa rytmeissä nuotteja harjoituksesta riippuen joko B-duurissa, F-duurissa, d-mollissa tai g-mollissa. Lopuksi kirjoitetut nuotit täytyy vielä nimetä oikeissa oktaavialoissa.

Musiikin hahmottamista 3 -aukeama painottuu pelkästään intervallien opetteluun ja kirjoittamiseen. Ensin esitellään C-duuri sävellajissa kaikki puhtaat, pienet ja suuret intervallit aina oktaaviin asti, minkä jälkeen alkaa intervalleihin perustuvat harjoitukset. Aluksi harjoitellaan intervallien nimeämistä, minkä jälkeen kirjoitetaan annettuja intervalleja eri sävellajeissa nuottiviivastolle niin, että perussävel on annettuna valmiiksi.

Viimeinen, eli neljäs musiikin hahmottamisen aukeama pyrkii opettamaan sävellajien etumerkkejä, lisää aika-arvoja sekä musiikkisanastoa. Aukeaman harjoitukset koostuvat kysymysluonteisista tehtävistä, joissa pyritään selvittämään tahtiosoitusten ja aika-arvojen oikeita suhteita. Toinen aukeaman sivuista listaa perinteisintä musiikkisanastoa, jakaen sanaston kolmeen kategoriaan: äänenvoimakkuutta kuvaavaan termistöön, tempoä kuvaavaan termistöön ja musiikin luonnetta kuvaavaan termistöön.

Itse teoriaosuuksien lisäksi myös säveltapailulla on oma roolinsa oppimateriaalissa. Rytmiluvun harjoittelua tulee vastaan jokaisella aukeamalla, kun aina yksi soittotehtävä on ensin tapailtava rytmidiktaattina ennen rytmiiikan soveltamista etydimäiseen melodiaan. Jokaisella aukeamalla on myös teeman mukainen duetto, jossa on lyriikat mukana. Tämän tarkoitus on joko selventää oppilaalle kappaleen rytmiiikkaa tavujen avulla tai vaihtoehtoisesti sanoitusten avulla voidaan harjoitella säveltapailua laulamalla melodiat ennen soittamista.

4 PASUUNANSOITON ALKEISOPPIMATERIAALIEN VERTAILUA

4.1 Pasuunansoiton alkeisoppaiden esittelyä

Opinnäytetyötäni varten olen perehtynyt seitsemään pasuunan alkeisoppaaseen, tarkoitukseni sekä ottaa niistä vaikutteita omaan työhöni että välttää suoranaista kopioimista. Koska alkeismateriaalia on tehty pasuunalle melko laajasti, päätin ottaa tarkasteluun seitsemän valikoitua eri tyylistä teosta eri maista. Suomalaisista teoksista olen valinnut Petri Aarnion ja Anu Fagerströmin (1994) Pasuuna-aapisen sekä Kari ja Tanja Karjalaisen (2014) Pasuunakirja 1: pasuunansoiton alkeet ja perusharjoittelu -kirjan. Mukana ovat myös ranskalaisen Yves Bordères'n (1994) *Prélude pour tromboniste débutant* (volume 1), ruotsalaisten Janne Lindkvistin ja Connie Roslundin (1991) *Tobbe Trombon's första spelbok*, saksalaisen Robert Müllerin (1975) *Schule für Zugposaune* sekä englantilaisten Chris Morganin (2003) *The Boosey Brass Method* ja Peter Wastallin (1990) *Learn As You Play Trombone & Euphonium*.

4.1.1 Pasuuna-aapinen

Petri Aarnion ja Anu Fagerströmin (1994) Pasuuna-aapinen on aloitteleville pasuunansoittajille tarkoitettu suomalainen oppikirja, joka lähestyy oppimista soittamisen mielekkyyden ja musiikin kautta. Ajatuksena on pyritty luomaan sivuittain etenevä soittovihko, jonka väliin on kertauksen vuoksi laitettu myös helpompia tehtäviä. Teos korostaa opettajan roolia materiaalin valitsemisessa oppilaskohtaisesti ja materiaali onkin tarkoitettu lähinnä virikkeelliseksi, ei ankarasti noudatettavaksi. Pasuuna-aapinen korostaa myös, että sitä ei ole tarkoitettu ainoaksi oppimateriaaliksi oppilaalle (Aarnio & Fagerström 1994.)

Pasuuna-aapinen (Aarnio & Fagerström 1994) keskittyy alennusmerkkisten sävellajien lisäksi alkeistason pasuunaharjoituksille epätavallisempiin ylennysmerkkisiin sävellajiin, kuten D-duuriin ja A-duuriin. Soittomateriaali on tarkoitettu yhdessä opettajan kanssa soitettavaksi, minkä takia duettojen määrä kirjassa on runsasta. Duettojen lisäksi kirja pitää sisällään pääasiassa lastenlauluja, joululauluja ja joitain tunnettuja klassisen musiikin melodioita. Sovitukset ovat tekijöiden itsensä tekemiä. Tekijöiden mukaan Pasuuna-aapisen pohjimmainen idea on se, että oppilas pääsee heti soittamaan olemassa

olevaa ja tunnettua musiikkia, eikä kirja siksi keskity painottamaan teknisesti tärkeitä asioita. Ajatuksena on saada soittamisen ilo sytytettyä soittamista aloittavassa oppilaassa (Aarnio & Fagerström 1994.) Kirjan loppuun on listattu vielä kaikki duuriasteikot sekä harmoniset ja melodiset molliasteikot.

KUVA 1. Pasuuna-aapinen (Aarnio & Fagerström 1994, 15).

4.1.2 Pasuunakirja 1: Osa 1, pasuunansoiton alkeet ja perusharjoittelu

Kari ja Tanja Karjalaisen (2014) Pasuunakirja 1 on tarkoitettu soittomateriaaliksi pasuunansoiton vasta-alkajille ja käsikirjaksi jatko-opiskelua tekeville opiskelijoille sekä opettajille. Teos keskittyy pasuunansoiton teknisempiin ja hienovaraisempiin asioihin, kuten hengityksen kontrollointiin, ansatsilihasten rakentamiseen, kielityksen eri tyyleihin, harjoittelurutiineihin ja hyvän intonaation perustan rakentamiseen (Karjalainen & Karjalainen 2014, 4.) Kirjassa käsitellään tarkasti myös pasuunan rakennetta ja soittamiseen liittyviä asioita, esimerkiksi teoreettiset sliden vetojen paikat kerrotaan senttimetrin tarkkuudella. Kirja kertoo sanallisesti monesta soittotekniikkaan liittyvästä asi-

asta, kuten hengityksen muodostamisesta, luonnonsävelien luonteesta soittamisessa ja äänenmuodostuksen tekniikasta.

52 Pasuunakirja 1. osa

Seuraavan sävellajin nimi on **G-duuri**. Siinä on ylennysmerkki f-nuotin kohdalla ja se vaikuttaa jokaiseen f-äänneen korottaen niitä puolisävelaskelta, jolloin ääni muuttuu fis-äänneksi.

Alarekisteriä ei voi soittaa löysillä huulilla. Viritys (intonaatio) kärsii hyvin paljon. Ota tiivis huuliotte ja puhalla voimakkaasti. **Alaleuka on tärkein intonaatioon vaikuttava tekijä**. Suukappaleen painon tulee olla enemmän alahuulella myös alimmissa äänissä. Alimmat äänet vievät paljon ilmaa, joten hengitä riittävän usein. Käytä alimmissa äänissä syvää to-tavua, näin *suuontelon resonanssitilaan* tulee enemmän tilavuutta, tämä helpottaa alarekisterin soittoa.

Solmisaatiomerkinnot ovat samat sävellajista riippumatta, duuriasteikon ensimmäinen ääni on nimeltään aina do. Molliasteikko alkaa duuriasteikon kuudennesta sävelestä, eli la-äänestä.

KUVA 2. Pasuunakirja 1: Osa 1, pasuunansoiton alkeet ja perusharjoittelu (Karjalainen, K. & Karjalainen T. 2014, 52).

Soitannollisesti Pasuunakirja 1 (2014) keskittyy sekä opettamaan soittamisen kehittymiselle välttämättömiä perusasioita että tarjoamaan solistista soittomateriaalia. Soittamista lähestytään sekä soittoteknisten että musiikillisten asioiden kautta, ja kirja keskittyy pääasiallisesti kielitysharjoituksiin, vetojen opetteluun ja säästyksellisiin sooloteoksiin. Oppikirja ei kuitenkaan etene teemoittain, vaan teoksessa on eri tyyllisiä harjoituksia sekalaisessa järjestyksessä (Karjalainen, K. & Karjalainen, T. 2014.)

4.1.3 Prélude pour tromboniste débutant, volume 1

Ranskalaisen Yves Bordères'n (1994) Prélude pour tromboniste débutant on tarkoitettu aivan vasta-alkajille ja kirja keskittyy vain yksinkertaisimpiin sävellajeihin. Teos kulkee yksityiskohtaisesti ja kehittelevästi eteenpäin ääni ja harjoitus kerrallaan (Bordères

1994, 2.) Teos käsittelee aluksi pasuunan historiaa ja rakennetta, jonka jälkeen se keskittyy nuotinluvun opetteluun ja pasuunan soittotekniikkaan.

Itse harjoitukset alkavat Bordéresin *Prélude pour tromboniste débutant* (1994) kirjassa yksinkertaisilla taukojen laskemisella ja pitkillä äänillä. Alussa kirja keskittyy vain pienen oktaavialan f- ja e-äänten soittamiseen, minkä jälkeen esitellään aina yksittäisiä uusia ääniä soitettavaksi. Tällä tavoin kirja opettaa rauhallisessa tahdissa uusia ääniä, rytmien keskittyessä pelkästään kokonuottien, puolinuottien ja neljäsosanuottien lukemiseen. Harjoitukset ovat pääasiallisesti etydimuotoisia, mutta mukana on myös joitain opettajan kanssa soitettavia duettoja. Useita harjoituksia sisältäviä opetusaukeamia on yhteensä 12. Äänialaltaan harjoitukset liikkuvat noin puolentoista oktaavin alueella ja sävellajeiltaan harjoitukset etenevät koko kirjan ajan tilapäisten etumerkkien avulla (Bordéres 1994.)

LEÇON 2
LESSON 2

NOTES A ÉTUDIER **NOTES TO BE STUDIED**

MI 3e position RÉ 4e position
E 3e position D 4e position

1. Étude du MI - 3e position Coulisse à 8.90 cm environ de la 2e position
1. E - 3e position The slide should be approximately 8.9 cm further than the 2e position.

a. *C* 1 - 2 - 3 - 4 3

b. 1 - 2 - 3 - 4

KUVA 3. *Prélude pour tromboniste débutant* (Bordéres 1994, 12).

4.1.4 Tobbe Trombon's första spelbok

Janne Lindkvistin ja Connie Roslundin (1991) Tobbe Trombon's första spelbok on ruotsalainen pasuunansoiton alkeisteos, jossa Tobbe-niminen koira toimii ohjaajana ja opettajana kirjan sivuilla. Oppimateriaali alkaa heti ensimmäiseltä sivulta suukappaleharjoitteilla. Oppikirja tarjoaa kattavan määrän erilaisia harjoituksia rytmien opettelusta legatoharjoituksiin, duetoista kielitysharjoituksiin ja etydeistä tunnettujen laulujen soittamiseen. Mukana on myös hiukan teoreettisempaa opetusta, kuten nuottien aika-arvoja ja etumerkkien opettelua (Lindkvist & Roslund 1991.)

KUVA 4. Tobbe Trombon's första spelbok (Lindkvist & Roslund 1991, 5).

Tobbe trombon's första spelbok (1991) alkaa kokonuottien, puolinuottien ja neljäsosanuottien harjoittelulla. Soitettavat äänet keskittyvät aluksi suuren oktaavialan b-äänen sekä pienen oktaavialan d- ja f-äänten opetteluun. Tämän jälkeen opeteltaviin ääniin tulee hiljalleen mukaan myös pienen oktaavialan es, g ja as. Näillä äänillä soitetaan kappaleita melko pitkään. Glissandoa hyödynnetään harjoituksissa melko paljon hah-

mottamaan äänten välisiä etäisyyksiä. Useimmissa kappaleissa on myös ruotsinkieliset sanoitukset mukana ja oppilaalla on mahdollisuus välillä päästä säveltämään myös omia kappaleita (Lindkvist & Roslund 1991.)

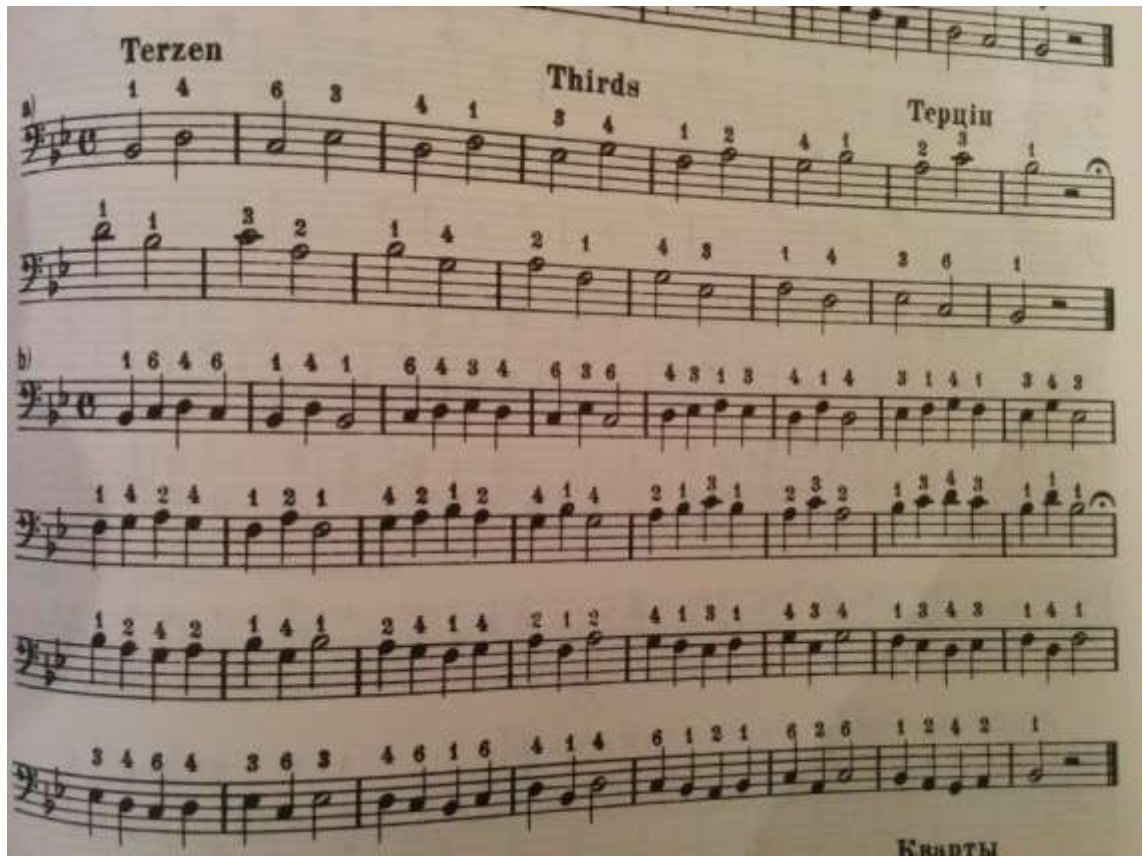
Tobbe trombon's första spelbok (1991) etenee harjoitus ja duetto kerrallaan, tuoden mukaan aina uusia opeteltavia ääniä. Soitettava ääniala kirjassa on laajuudeltaan lopulta desimin suuruinen, äänten sijoituessa suuren oktaavialan b-äänestä pienen oktaavialan d-ääneen. Rytmiiikan osalta kirjassa opetellaan myöhemmillä sivuilla koko- puoli- ja neljäsosanuottien lisäksi myös kahdeksasosanuotteja sekä pisteellisiä aika-arvoja. Legatosoitto ja staccaton opettelu ovat myös monesti harjoituksissa mukana. Rungas kappalemäärä pitää sisällään ruotsalaisia perinteisiä etydejä, kansanlauluja sekä tunnetumpia kansainvälisiä kappaleita, kuten Amazing Graze, Love Me Tender ja Morning Has Broken. Sointumerkeistä soitettavaa improvisaatiota sekä asteikkosoittoa on myös kirjassa tarjolla (Lindkvist & Roslund 1991.)

4.1.5 Schule für Zugposaune

Robert Müllerin (1975) Schule für Zugposaune on saksalainen pasuunakoulu. Oppikirja keskittyy aluksi opettamaan nuottien ja nuottiavainten teoriaa, ylennys- ja alennusmerkkien käytäntöjä, intervallisuhteita, sävellajeja, nuottien ja taukojen aika-arvoja, tahitiosoituksia sekä tempomerkitöjä. Tämän jälkeen teos keskittyy kertomaan erityisesti pasuunasta instrumenttina: miten soitinta pidetään, millainen on hyvä soittoasento, kuinka soitetaan puhtaassa vireessä, kuinka pasuunaan puhalletaan, kuinka ääniä artikuloidaan ja mitä ääniä saa soitettua milläkin pasuunan vedolla (Müller 1975.)

Itse soittoharjoitukset etenevät ääni ja pasuunan veto kerrallaan. Schule für Zugposaune (1975) opettaa muutamalla eri aika-arvolla soitettavia nuotteja yhden oktaavin äänialasta, esitellen soitettavia perusääniä jokaisen seitsemän pasuunan vedon kohdalta erikseen. Tämän jälkeen kirja etenee sävellajiharjoitus kerrallaan usean eri sävellajin verran, minkä jälkeen kirja keskittyy duettoharjoitteisiin sekä vaikeampien rytmien ja pasuunan vetojen opetteluun. Soitettava rekisteri kasvaa koko ajan kirjan edetessä ja harjoituksissa on pitkin kirjaa merkittynä ääniin myös vetojen paikat, mistä äänet otetaan. Soitettava ääniala kirjassa on kaksi oktaavia, harjoitusten sijoituessa suuren oktaavialan f-äänestä yksiviivaisen oktaavialan f-ääneseen. Schule für Zugposaune on nimenomaan

tekniikan kehitykseen painottava teos, joka koostuu soitettavista asteikoista ja etydeistä (Müller 1975.)

KUVA 5. Schule für Zugposaune (Müller 1975, 45).

4.1.6 The Boosey Brass Method: Trombone, book 1

Chris Morganin (2003) *The Boosey Brass Method* on suunniteltu käytettäväksi sekä soittotunneilla että itsenäisessä harjoittelussa. Oppikirja on jaettu yhdeksään osaan, joista ensimmäinen on perusteet osio, ja loput kahdeksan harjoitusosiota. Perusteet sisältävät informaatiota soittimesta sekä joitain soittamisen alkuun valmentavia pieniä harjoituksia. Tasot 1–8 keskittyvät enemmän itse pasuunan soittoon ja musiikin tekemiseen. Tämän tukemiseksi oppikirja sisältää myös kaksi CD-levyä, joista toinen sisältää säestykset kappaleille ja toinen sekä melodiat että säestykset (Morgan 2003.)

Itse soittoharjoitusten lisäksi *The Boosey Brass Method* (Morgan 2003) sisältää runsaasti erilaisia aktiviteetteja, jotka on merkitty aktiviteetin tyylistä riippuen erilaisilla symboleilla. Aktiviteetteihin kuuluu muun muassa lämmittelyjä, hengitysharjoitteita, rytmien luomista keholla, taputtamista ja laulamista, asioiden kirjoittamista ylös sekä

nauhoittamista. Oppikirjan loppuun on myös erikseen listattu jokaisen osion jokainen harjoite, joita oppilas voi harjoittelun edetessä rastittaa tehdyksi tai harjoitelluksi. Tämä auttaa oppilasta pysymään paremmin mukana siitä, mitä kaikkea hän on jo oppinut (Morgan 2003.)

The image shows a page from the Boosey Brass Method book. At the top, there are instructions: 'sing the rhythms on any noise you like', 'think the rhythms in your head', and 'play the rhythms using F'. Below this, there are two musical notations: 'In your feet' and 'Hands, feet'. The main section is titled 'Echo Games' and includes a stick figure icon and the text: 'With your teacher, buzz, clap, sing or play these Echo Games:'. Below this is a musical staff with four measures, each containing a single note, with the word 'echo' written in a red oval over each note. The next section is titled 'E-zzy to Play' and includes a stick figure icon and the text: 'Clap or buzz the rhythm of this tune. Have you clapped it or played it before? Then play it using the note F.' Below this is a musical staff in 4/4 time with two lines of music. The first line has four measures, and the second line has four measures. There are red annotations: 'This sign is called a time signature. The 4 at the top tells you that the beats come in groups of four - there are four beats in each bar.' pointing to the 4/4 time signature; 'Usually you feel beats in groups. These groups are called bars or measures.' pointing to a bracket over the first two measures of the first line; 'Usually the first beat in the bar feels "stronger"' pointing to the first note of the first measure; 'Bars are separated by barlines.' pointing to a vertical line between measures; and 'This is a double barline. It marks the end of the piece.' pointing to a double barline at the end of the second line.

KUVA 6. The Boosey Brass Method (Morgan 2003, 10).

The Boosey Brass Methodin (Morgan 2003) soittoharjoitukset alkavat ensimmäisessä osiossa neljäsosa- ja puolinuoteilla, taukojen laskemisella ja pelkän pienen oktaavialan f-äänien soittamisella. Uusi soitettava ääni tulee harjoituksiin mukaan aukeama kerrallaan, minkä lisäksi harjoitusten välillä esiintyy aiemmin mainittuja aktiviteetteja. Myös opettajan kanssa soitettavia duettoja alkaa esiintyä heti alkuharjoitusten jälkeen, mutta uusia rytmejä tulee soitettavaksi vasta muutaman aukeaman jälkeen. Tällä tavoin kirja etenee osio kerrallaan, keskittyen runsaasti tiettyjen asioiden opettamiseen ennen seuraavaan asiaan siirtymistä. Sävellajit harjoituksissa ovat pääasiassa alennusmerkkisiä ja soitettavien äänien määrä rajoittuu yhden oktaavin äänialaan, aina pienen oktaavialan c-äänestä yksiviivaisen oktaavialan c-ääneseen (Morgan 2003.)

4.1.7 Learn As You Play Trombone & Euphonium

Peter Wastallin *Learn As You Play Trombone & Euphonium* (1991) on 24 osasta koostuva pasuunalle ja baritonitorvelle tarkoitettu soitto-opas, joka on suunniteltu tarjoamaan oppilaille alkeistason kurssitutkintojen vaatimusten mukaista soitonopiskelua. Jokainen osa sisältää viisi opetuksellista ohjelmaa: uutta soittomateriaalia kehittyvin askelin, uusia taitoja kehittäviä lyhyitä harjoitteita, instrumentaalisooloja harjoitusrepertuaarin kasvattamiseksi, instrumentin tekniikan mukaisia teknisiä harjoituksia sekä yhteissoittoa kehittäviä duettoharjoitteita. Harjoitukset painottavat muusikkona olemisen kehittymistä varhaisesta vaiheesta lähtien (Wastall 1990.)

The image shows two pages of a music book. The top page is titled "Exercise 5" and contains two staves of music in bass clef, 4/4 time. The notes are: G2, Bb2, D3, E3, F3, G3, Ab3, Bb3, C4, D4, E4, F4, G4, Ab4, Bb4, C5. The bottom page is titled "Musicianship" and contains a text block and a musical score for "CHANSON DE NUIT". The text block reads: "When you practise the instrumental solos, notice how the notes form patterns almost as if they were words in a rhyme. In music these note patterns are called phrases; to help identify them, phrases in some early pieces have been marked with brackets. Breaths are normally taken at the ends of phrases; additional breaths can be taken, but these must be discreet so as not to disturb the natural flow of the phrase." The musical score for "CHANSON DE NUIT" is in bass clef, 4/4 time, and is marked "Fairly slow". It consists of two staves of music. The first staff has notes: G2, Bb2, D3, E3, F3, G3, Ab3, Bb3, C4, D4, E4, F4, G4, Ab4, Bb4, C5. The second staff has notes: G2, Bb2, D3, E3, F3, G3, Ab3, Bb3, C4, D4, E4, F4, G4, Ab4, Bb4, C5. The title "CHANSON DE NUIT" is centered above the first staff, and "A traditional French tune" is written to the right of the first staff.

KUVA 7. *Learn As You Play Trombone & Euphonium* (Wastall 1990, 7).

Learn As You Play Trombone & Euphonium (1991) alkaa pasuunan teknisen rakenteen esittelyllä ja oikeaoppisen ansatsin muodostamisella. Ennen ensimmäistä virallista osaa kerrotaan myös aukeaman verran nuottien aika-arvoista, nuottiavaimista ja tahtilajeista. Itse harjoitukset alkavat pienen oktaavialan f-, es-, g-, as- ja b-äänten soittamisella puo-

li- ja neljäsosanuoteissa. Osien edetessä harjoituksiin tulee pikkuhiljaa mukaan yhä enemmän pituutta, uusia ääniä ja rytmejä, kuten kahdeksasosanuotteja ja pisteellisiä nuotteja. Ääniala kirjan harjoituksissa on noin puolitoista oktaavia, suuren oktaavialan A-äänestä yksiviivaisen oktaavialan f-ääneen. Harjoitukset ja kappaleet koostuvat pääasiassa alennusmerkkisistä sävellajeista koko oppikirjan ajan (Wastall 1991.)

4.2 Pasuunansoiton alkeisoppaiden vertailua Savanni soi ja viidakko pauhaa - oppimateriaaliin

Valitessani sopivia pasuunan alkeismateriaaliteoksia tutkailtavaksi opinnäytetyötäni varten oli tarkoitukseni valita mahdollisimman eri tyyllisiä oppaita eri maista. Tämä mahdollisti tehokkaimmin erilaisten lähestymistyylien vertailemisen keskenään, minkä seurauksena pystyin myös miettimään monipuolisempia ratkaisuja omaa oppimateriaaliani varten. Kaikki seitsemän valitsemaani pasuunakirjaa antoivatkin paljon hyviä ajatuksia oman oppimateriaalini suhteen, vaikka tarkoituksena oli lopulta kuitenkin tehdä teoksesta täysin omannäköinen ja ainutlaatuinen. Vaikutteita olemassa olevien pasuunakirjojen arvoista ja painotuksista on omaan työhöni otettu, mutta lopulta Savanni soi ja viidakko pauhaa -pasuunateos on oppimateriaali, jossa korostuu juuri itselleni tärkeimmät asiat pasuunan alkeissoittoa ajatellen.

Esittelemäni pasuunakirjat keskittyvät kirjakohtaisesti eri tyylliseen harjoitteluun. Karjalaisten Pasuunakirja 1, Müllerin Schule Für Zugposaune ja Bordères'n Prélude pour tromboniste débutant keskittyvät teknisempään harjoitteluun. Aarnion ja Fagerströmin Pasuuna-aapinen keskittyy soittamisen hauskuuden korostamiseen. Morganin The Boosey Brass Method, Wastallin Learn as You Play Euphonium & Trombone sekä Lindkvistin ja Roslundin Tobbe Trombon's Första Spelbok taas yhdistävät sekä teknistä soittamista että hauskaa musisointia. Savanni soi ja viidakko pauhaa -oppimateriaali pyrkii lähtökohtaisesti tuomaan esille myös soittamisen hauskuutta, kuitenkin niin, että perusteellisimmat tekniset ja teoreettiset musiikin osa-alueet opetetaan samalla.

Oman teokseni ensimmäisiin harjoituksiin on otettu eniten vaikutteita Tobbe Trombon's första spelbokista, sillä molemmat keskittyvät tehokkaasti pienten f- ja d-äänien harjoitteluun sekä glissandon avulla että ilman. Myös tietty kepeä ote löytyy molemmista teoksista, mikä esiintyy eläinteemaisuudella ja tietyllä lapsenmielisyydellä. Tobbe trombon's första spelbokin tarjonta on myös siinä mielessä hyvin samanlaista oman oppima-

teriaalini kanssa, että molemmissa on runsaasti duettoja, molemmissa on sanat mukana kappaleissa ja molemmissa on mahdollisuus säveltää omia teoksia. Savanni soi ja viidakko pauhaa keskittyä kuitenkin enemmän erilaisten rytmien opetteluun, sävellajeihin ja musiikin perusteisiin, kun taas Tobbe Trombon's första spelbok tarjoaa vähän kaikenlaista soittamista ilman mitään tiettyä painopistettä.

Pasuuna-aapinen (Aarnio & Fagerström 1994) on siinä mielessä hyvin samankaltainen oman materiaalini kanssa, että molemmat yrittävät painottaa soittamisen hauskuutta opettavaisella tavalla. Soittotyyllisesti Pasuuna-aapinen vaikutti työhöni eniten opettajan kanssa soitettavien duettojen tarjoamisella, joita löytyy molemmista teoksista runsaasti. Ero duettojen tyyliä on vain se, että Pasuuna-aapinen tarjoaa olemassa olevia lauluja, kun taas Savanni soi ja viidakko pauhaa -kirjan duetot ovat kaikki omia sävellyksiäni, joissa on myös lyriikat mukana. Sävellajeja ajatellen teokset ovat myös jollain tavalla yhteneväisiä, sillä molemmat kirjat tarjoavat paljon soittamista ylennysmerkkisissä sävellajeissa, mikä on pasuunan alkeismateriaalissa harvinaisempaa.

Kari ja Tanja Karjalaisen Pasuunakirja 1: pasuunansoiton alkeet ja perusharjoittelu on tyyllisesti kauimpana omasta oppimateriaalistani. Pasuunakirja 1 menee soittamisen harjoittelussa hyvin perusteelliselle tasolle, kuten omalla tavallaan myös oma teokseni. Oma teokseni käsittelee kuitenkin vain rytmiiän, sävellajien ja yhteissoiton hahmottamista, siinä missä Pasuunakirja 1 keskittyy välittömästi fraseerauksien eri muotoihin, ilman käyttöön ja metrisesti hyvin tarkkaan intonaation hiomiseen. Pasuunakirja 1 sisältää oman teokseni tapaan duettoja, mutta niiden painotus on enemmän tarkassa intonaatiossa kuin rytmisessä yhteissoitossa, kuten itselläni. Omassa kirjassani ei esiinny myöskään paljoa teknisiä asioita selventäviä tekstiosuuksia, joita Pasuunakirja 1:ssä on runsaasti. Pasuunakirja 1 keskittyy myös paljon dynamiikkamerkintöihin kappaleissa, kun omassa työssäni dynamiikat esitellään ainoastaan musiikkiterminologian yhteydessä. Pianosäestyksellisiä kappaleita ja solmisaatioita ei esiinny myöskään omassa teoksessani.

Yves Bordères'n (1994) Prélude pour tromboniste débutant on rakenteellisella tasolla lähellä Savanni soi ja viidakko pauhaa -kirjaa. Molemmat teokset etenevät johdonmukaisesti aukeama kerrallaan, tuoden edellisellä aukeamalla opittujen asioiden jatkoksi aina uutta opittavaa pienissä annoksissa. Molemmat kirjat painottavat myös nuotinluvun oppimisen tärkeyttä ennen monimutkaisempien ja hienovaraisempien soittoteknisten

asioiden esittelyä. Duettoja ilmenee molemmissa kirjoissa paljon. *Prélude pour tromboniste débutant* eroaa teoksena omaan työhöni nähden lähinnä siinä, että oma oppimateriaalini on hyvin sävellajipohjaista, kun taas Bordéres'n teos keskittyy tilapäisten etumerkkien käyttöön. Myöskään musiikin teoreettisia osuuksia ei Bordéres'n kirjassa painoteta.

Müllerin (1975) *Schule für Zugposaune* eroaa tyyllisesti paljon omasta oppimateriaalistani. *Schule für Zugposaune* painottaa vahvasti pasuunan teknisiä ominaisuuksia sekä soittotyyllisiä seikkoja. Kaikki harjoitukset ovat Müllerin teoksessa etydinomaisia, ja soitettavat kappaleet painottavat paljon fraseerauksen merkitystä ja teknistä osaamista. Kirja on hyvin asiallinen ja tehokas mutta ei pyri kuitenkaan motivoimaan oppilasta soittamisen hauskuuteen, vaan tarjoaa teknisesti kehittävästä oppimateriaalia. Omassa oppimateriaalissani teknisten asioiden painottaminen on vähäisempää, mutta rytmin- ja nuotinluvun oppiminen on pyritty yhdistämään hauskaan soittamiseen. Molemmissa kirjoissa pasuunan vetoja on merkitty nuottien yläpuolelle, vaikka Müllerin oppikirjassa niitä käytetään lähes koko ajan, kun taas omassa kirjassani niitä käytetään vain aukeamien ensimmäisissä harjoituksissa. Rytmien opettelun osalta oma oppimateriaalini tarjoaa myös monipuolisempaa soitettavaa. Duettoja on molemmissa kirjoissa paljon, mutta Müllerin kirjassa duetot ovat kaikki samantyyllisiä koraalimaisia kappaleita, kun taas omassa oppimateriaalissani olen pyrkinyt luomaan erityyppisiä sävellyksiä. Sävellajien ja soitettavan äänialan osalta Müllerin teos on kuitenkin laajempi. Oman oppimateriaalini kaltaista temaattisuutta tai lapsenmielisyyttä ei Müllerin kirjassa ole.

5 SAVANNI SOI JA VIIDAKKO PAUHAA: OPPIMATERIAALI KOKONAI-SUUTENA

5.1 Oppimateriaalin sisällön painopisteet ja niiden valintojen syyt

Savanni soi ja viidakko pauhaa -oppikirja painottaa sellaisia musiikillisia ja etenkin pasuunansoittoon liittyviä asioita, joita pidän itse tärkeimpänä soittoharrastuksen alkuvaiheessa. Suurimmat painopisteet teoksessa ovat musiikin perusteiden opettamisessa, rytmiiikan hahmottamisessa, sävellajien ja niiden suhteiden ymmärtämisessä sekä yhteissoiton korostamisessa. Tätä kaikkea ohjaavat sekä konstruktivistisen että humanistisen oppimiskäsityksen ajatukset.

Musiikin perusteiden yhdistäminen oppimateriaaliin ei alunperin opinnäytetyötä miettiessäni ollut mukana kokonaisuutta hahmottaessani. Mitä pidemmälle tämän teoksen luonnetta kuitenkin mietin, sitä selvemmäksi alkoi tulla, että musiikin teoreettisemman puolen täytyy olla oppimateriaalissa mukana. Teoriapainotteisia pasuunan soitto-oppaita ei kuitenkaan ole oman tietoni mukaan saatavilla, ja ne teokset, joissa musiikin perusteita esiintyy painottavat sitä melko vähän. Oman kokemukseni pohjalta oppilaat pitävät myös musiikin perusteita ja soittamista usein toisistaan irrallisina asioina. Yhdistämällä musiikin perusteita itse soitettavaan materiaaliin kirja auttaa toivottavasti oppilaita ymmärtämään, etteivät nämä ole toisistaan irrallisia osa-alueita.

Rytmiin painottaminen oli työtä hahmottaessa yksi selkeimpiä osa-alueita, jonka halusin olevan oppimateriaalissani mukana. Jälleen oman kokemukseni pohjalta sekä soittonopettajana että soittajana olen vakuuttunut, että rytmiluvun merkitys on pasuunansoitossa usein paljon tärkeämpää kuin oikeiden äänien soittaminen. Useimmiten yhteissoitossa pasuunalle kirjoitettava materiaali on enemmän rytmiiin kuin melodiaan painottavaa, minkä lisäksi rytmiiinen yhtenäisyys orkesterisoitossa on musiikkilajista riippumatta myös usein paljon tärkeämpää kuin harmoninen yhtenäisyys. Opettajan roolissa olen myös huomannut, että oppilaille on suuria vaikeuksia oppia soitettavia rytmejä, mikä usein johtaa siihen, että suurin osa soittotuntien ajasta menee täysin rytmiiikan hahmottamiseen. Nämä asiat ovat lähtökohtaisesti syitä, miksi haluan omassa soitto-oppaassani painottaa rytmiluvun merkitystä yli melodisen soittamisen.

Sävellajien painottaminen asteikkosoiton sijaan on myös yksi oppimateriaalini tärkeimmistä painopisteistä. Pasuunansoiton taso 1 vaatimuksiin kuuluu monesti asteikkojen opettelu kahteen ylennys- ja alennusmerkkiseen sävellajiin duureissa ja harmonisissa molleissa. Asteikkojen soittaminen pasuunansoiton oppimisen alkuvaiheessa on kuitenkin yleensä todella rajoittunutta, sillä erittäin harva aloitteleva soittaja pystyy soittamaan terssiä tai kvarttia suurempaa äänialaa. Monikaan oppilas ei myöskään yllä pasuunan viidennelle, kuudennelle tai seitsemännelle vedolle, minkä vuoksi useimman asteikon soittaminen edes nuoteilta on käytännössä aluksi mahdotonta. Tämän takia oppimateriaalini painottaa nimenomaan taso 1:n vaatimusten mukaisten sävellajien hahmottamista itse asteikkosoiton sijaan. Tämä lähestymistapa totuttaa oppilaan myös yhtälailla ylennusmerkkisiin kuin alennusmerkkisiin sävellajeihin, kun todella usein painopiste pasuunalla on vain alennusmerkkisissä sävellajeissa.

Yhteismusisoinnilla on merkittävä rooli oppimateriaalissani. Jokaisella eläimellä on aukeaman lopussa aina oma duettokappale, joka on suunniteltu niin, että oppilas soittaa aina ylemmän melodiarivin ja opettaja alemman säestysrivin. Jokaisella duetolla on myös rytmiiikkaa vastaavat lyriikat, mikä mahdollistaa paremmin rytmiiikan sisäistämisen. Duettoja on teoksessani paljon, sillä koen hyvin tärkeäksi sen, että oppilas pääsee harjoittelemaan yhteissoittoa heti soittoharrastuksen alusta lähtien. Yhteissoitto auttaa intonaation hahmottamisessa ja oman orkesterillisen roolin löytämisessä. Siksi uskon, että runsaan duettosoiton kautta oppilas saa paremmat valmiudet orkesterisoittoa varten. Duetot ovat yhteismusisoinnin alkeellisin muoto, mistä on hyvä jatkaa isompiin kokoonpanoihin.

5.2 Oppimateriaalin sisältö eri vaiheineen

Savanni soi ja viidakko pauhaa on teos, joka sisältää 20 sivua soitettavaa materiaalia, 8 sivua musiikin perusteisiin keskittyvää materiaalia sekä 2 sivua, missä oppilas pääsee itse säveltämään kappaleita. Kirja etenee niin, että ensin on soitettavaa materiaalia kahden aukeaman verran, minkä jälkeen seuraa aina aukeama musiikin teoreettista oppia. Musiikin perusteet keskittyvät aina omiin aihealueisiinsa aukeamakohtaisesti ja niissä käytetään hyväksi pääasiassa nuotteja, sävellajeja ja rytmejä, joita soitto-osuuksissa on jo opittu.

Oppikirjan sivujen määrä määräytyy pitkälti sen mukaan, mitä sävellajeja kirjassa käytetään, eli kun sävellajeja on kirjassa 10 sivua, on soittoharjoituksia 20 sivua. Jokainen soittoaukeama on kokonaisuus, jossa edetään johdonmukaisesti yksinkertaisemmista asioista vaikeampiin, ja jokaisen aukeaman tehtävät keskittyvät myös aina tiettyyn sävellajiin ja kirjan teeman mukaiseen viidakon tai savannin eläimeen, jonka lauluja sivuilla soitetaan. Sävellajien lisäksi jokaisella aukeamalla opetellaan myös uusia rytmejä ja ääniä. Jokaisella eläimellä on siis oma sävellajinsa, omat rytmensä ja omat uudet sävelensä, joita opetellaan uutena asiana aina edellisellä aukeamalla opittujen asioiden lisäksi. Täten kirja etenee johdonmukaisesti vaihe kerrallaan tuoden aina hiukan uutta opittavaa jo opitun asian päälle.

Ensimmäinen aukeama kertoo Nuutti-nimisen norsun musiikkimieltymyksistä. Ennen soittotehtäviä esitellään aina kunkin aukeaman sävellajin asteikko, vaikka aukeama ei asteikon kaikkiin äänin keskittyisikään soittotehtävissä. Nuutti-norsun aukeamassa keskitytään F-duuri sävellajiin sekä pienen oktaavialan d- ja f-äänten muodostamiseen neljäsovanuoteilla. Sävelet olen valinnut sen takia ensimmäisiksi soitettaviksi ääniksi, koska ne ovat mukavassa keskirekisterissä mutta kuitenkin neljän pasuunan vedon päässä toisistaan. Aluksi harjoitellaan vain f- ja d-äänten muodostamista, vetojen paikkoja ja nuottikuvan lukemista. Ääniä yritetään hahmottaa myös glissandon avulla, mitä hyödynnetään aukeaman myöhemmissä harjoituksissa.

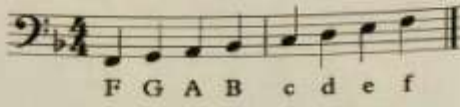
Äänien hahmottamisen jälkeen siirrytään rytmidiktaatin lukemiseen ja soittotehtävään, jossa soitetaan diktaatin määräämässä rytmissä. Tämä korostaa rytmiluvun opettelun tärkeyttä jo ennen soittamista. Rytmitehtävien jälkeen harjoitukset siirtyvät etydimäiseen soittotehtävään, Nuutti-norsun oman kappaleen soittamiseen ja lopuksi duettoon, missä oppilas saa ensimmäisen kosketuksensa yhteissoittoon. Dueton jälkeen oppilaalle tarjotaan vielä mahdollisuus säveltää oma lyhyt kappaleensa opittujen äänien ja rytmien pohjalta, mikäli oppilas tämän haluaa tehdä. Soittoaukeaman rakenne on siis seuraava: ensin opetellaan uuden sävellajin ääniä, uusia rytmejä ja vetojen oikeita paikkoja, sen jälkeen opetellaan rytmilukua ja soitetaan rytmiä vastaava lyhyt harjoituskappale, mistä siirrytään etydin kautta aukeaman eläimen omaan kappaleeseen, duettoon ja lopulta sävellystehtävään. Tällä kaavalla koko oppikirja etenee jokaisella soittoaukeamallaan, esitellen jokaisella uudella aukeamalla aina uuden eläimen, uuden sävellajin, uusia rytmejä ja uusia ääniä. Joitain pieniä eroavaisuuksia aukeamien välillä kuitenkin on, esimerkiksi aina aukeamassa ei ole eläimen omaa etydiä mukana. Lisään tämän tekstin

mukaan esimerkkikuvia oppimateriaalini aukeamista, alla on nähtävillä harjoituksia Nuutti-norsun aukeamalta.

1) Nuutti-norsun töminää

Nuutti se vaan syö ja tallustaa menemään, rento norsu! Musiikki on toki lähellä hänen sydäntään, erityisesti F-duurin sävelet ja kärsäkkäät glissandot. F-duurissa on yksi alennus (H → B).

F-duuri:

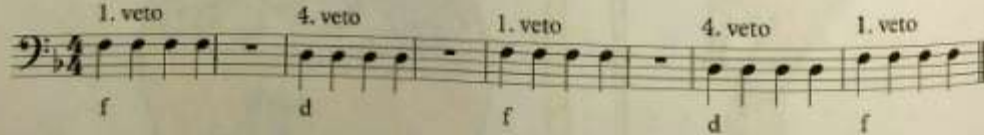
F G A B c d e f

Musiikillisiä merkintöjä:

 = Neljäsosanuotti (1 isku)	 = Neljäsosatauko (1 isku)
 = Nuottivain (bassoavain)	 = Puolitauko (2 iskua)
 = Alennusmerkki	 = Kokotauko (4 iskua)
 = Tahtiosoitus (4 iskua tahdissa)	 = Glissando (ylös & alas)

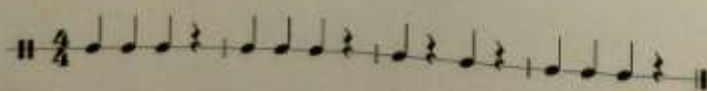
1) F- ja D-sävelten harjoittelua:

2) Glissandoharjoitus:

3) Rytminlukuharjoitus:

KUVA 8. Savanni soi ja viidakko pauhaa, sivu 3.

Nuutti-norsun F-duurin, f- ja d-äänien sekä neljäsosanuottien harjoittelun jälkeen siirrytään Bluu-nimisen gnuu-eläimen soittoaukeamaan, jossa opetellaan B-duuri sävellajin hahmottamista. f- ja d-äänien lisäksi soitetään nyt myös pienen oktaavialan b- ja es-ääniä, jolloin ensimmäisen ja neljännen pasuunan vedon lisäksi päästään harjoittele-

maan myös kolmannen vedon löytämistä. Neljäsosanuotin lisäksi harjoitellaan myös puolinuotin soittamista. Lopussa harjoitellaan jälleen säveltämistä ja yhteissoittoa opittujen asioiden pohjalta.

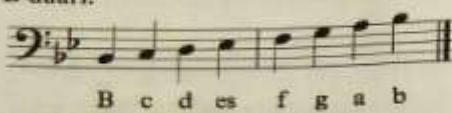
5

2) Bluu-gnuun savannahengailu

Bluu tanssahtelee mieluiten B-duuri sävellajin mukavassa soinnissa. B-duurissa on kaksi alennusmerkkiä (H > B ja E > Es). Kaksi iskua pitkä puolinuotti saa erityisesti Bluun sorkat heilumaan!

B-duuri:

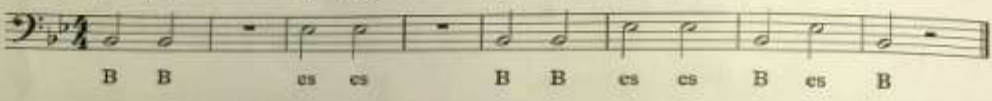

B c d es f g a b

$\text{♩} = \text{puolinuotti (2 iskua)}$

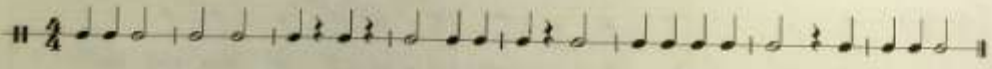
1) Puolinuotin lukua sekä B- ja Es-sävelten harjoittelua:

1. veto 3. veto 1. veto 3. veto

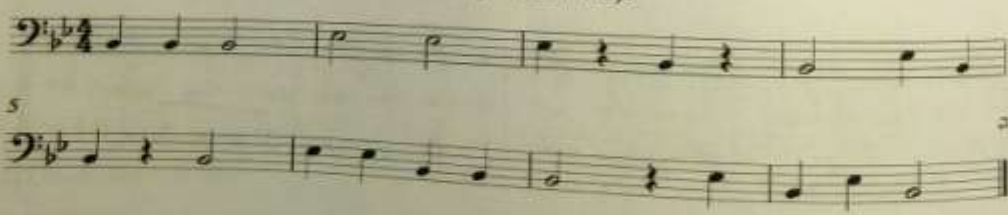

B B es es B B es es B es B

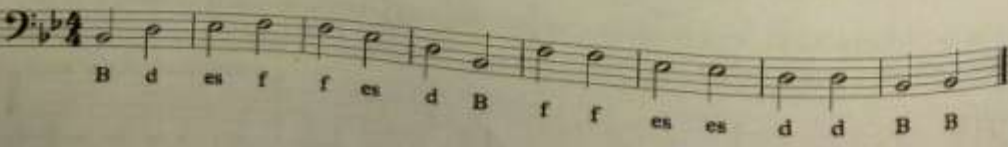
2) Rytmilukuharjoitus:

3) Nuotinlukuharjoitus (sama rytmi kuin harjoituksessa 2):

4) B-, D-, Es- ja F-sävelten harjoittelua:

B d es f f es d B f f es es d d B B

KUVA 9. Savanni soi ja viidakko pauhaa, sivu 5.

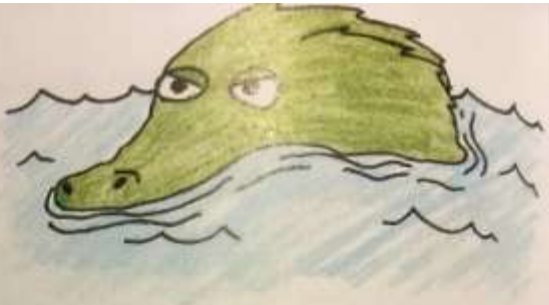
Norsun ja gnuun aukeamien jälkeen tulee ensimmäinen musiikin perusteiden tehtäväaukeama, missä keskitytään bassoavaimen kirjoittamiseen, sävelten tunnistamiseen ja tah-tiviivojen oikeaoppiseen piirtämiseen. Aukeaman lopussa esitellään vielä kvinttiympyrä. Tätä seuraava soittoaukeama esittelee Katanaga-nimisen krokotiilin, jonka aukea-

malla opetellaan harmonisen d-mollin hahmottamista ja kahdeksasosanuottien lukemista. Opittujen sävelten lisäksi oppilas pääsee soittamaan nyt myös pienen oktaavialan cis- ja e-ääniä, mikä tuo pasuunan toisen ja viidennen vedon opettelun mukaan soittamiseen.

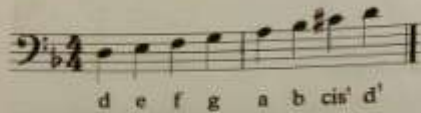
9

3) Katanaga-krokotiilin Zugi-joki

Katanaga jammailee usein Zugi-joen äärellä. Hän pitää mollipohjaisista sävellajeista ja kahdeksasosanuotteista, koska ne kuvastavat hänen luonnettaan ja rimmaavat hänen nimensä kanssa. D-molli sävellaji on Katanagan suosikki.

D-molli (harmoninen):

d e f g a b cis d'

♩ = kahdeksasosanuotti (½ iskua)
 7 = kahdeksasosatauko
 # = ylennysmerkki

- Harmonisissa molleissa ylennetään asteikon seitsemäs sävel, jolloin d-mollissa c sävelestä (6. veto) tulee cis (5. veto).

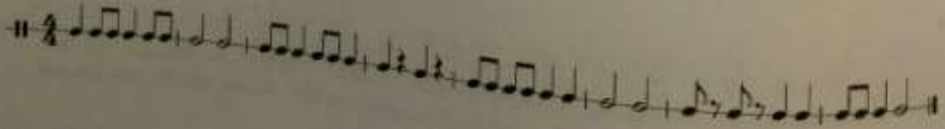
1) Kahdeksasosanuottiharjoitus:

2) Kahdeksasosataukoharjoitus:

3) Rytmilukuharjoitus:

KUVA 10. Savanni soi ja viidakko pauhaa, sivu 9.

Seuraava soittoaukeama esittelee Zen-nimisen laiskiaisen ja hänen harjoituksensa. Sävellajina toimii harmoninen g-molli, ja uusina opeteltavina asioina esiintyy kokonuotin opettelua sekä pienen ja suuren oktaavialan g-äänien sekä pienen oktaavialan fis- ja c-äänien soittamista jo opittujen äänten lisäksi. Tämä tuo pasuunan kuudennen vedon

opetteluun mukaan harjoitteluun. Tämän lisäksi opetellaan myös lukemaan eri mittaisia taukoja.

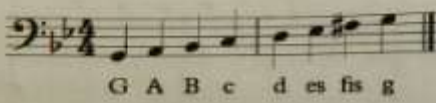
11

4) Zen-laiskiaisen nuotiomeditaatio

Zen-laiskiainen nauttii jouten olemisesta, eikä hän murehdi elämää juurikaan. Päivät pitkät hän vain meditoi viidakossa nuotionsa äärellä ja pohtii elämän syviä mysteerejä. Usein hän hyräilee samalla hymnejään hänelle suotuisassa g-molli sävellajissa. Zen suosii rauhallisen olemuksensa mukaisia seesteisiä ääniä, minkä takia neljän iskun pituiset kokonuotit ovat hänen korvalleen myös hyvin sopivia.

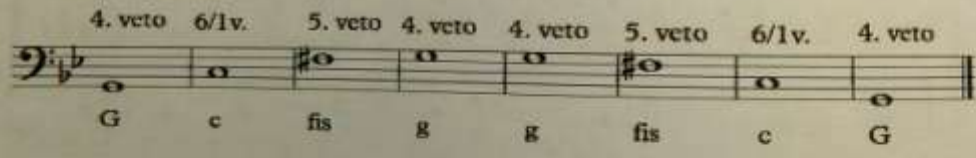
G-molli (harmoninen):

G A B c d es fis g

o – kokonuotti (4 iskua)

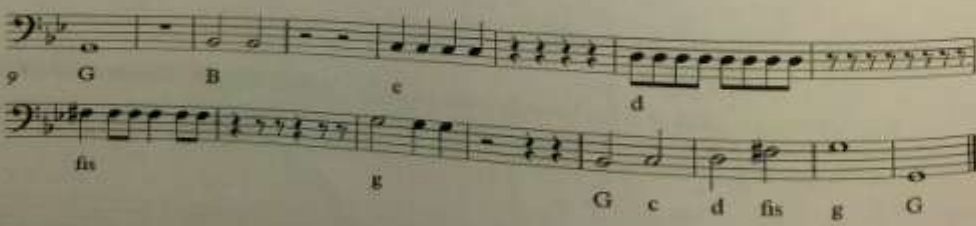
1) Kokonuottiharjoitus G-, C- ja Fis-sävellillä:

4. veto 6/1v. 5. veto 4. veto 4. veto 5. veto 6/1v. 4. veto

G c fis g g fis c G

2) Aika-arvojen hahmottamista:

G B c d

fis g G c d fis g G

3) Rytmilukuharjoitus:

KUVA 11. Savanni soi ja viidakko pauhaa, sivu 11.

Seuraavalla aukeamalla perehdytään jälleen musiikin perusteisiin. Aukeamalla opetellaan eri oktaavialojen paikkoja. Tämän jälkeinen soittoaukeama esittelee Sorro-nimisen seepran soittoharjoituksia. Seepran sävellaji on C-duuri ja uusina asioina aukeamalla opetellaan pisteellisen neljäsosanuotin soittamista ja 2/4-tahtilajin hahmottamista, kun tähän asti tahtiosoitus on ollut aina 4/4. Uusina ääнинä opetellaan suuren oktaavialan a-

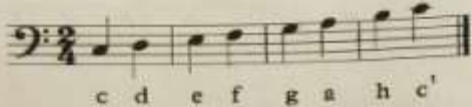
äänen ja pienen oktaavialan h-äänen soittamista, mikä tuo myös pasuunan seitsemannen vedon mukaan soittamiseen. Tässä vaiheessa kaikki pasuunan vedot on käyty läpi.

15

5) Sorro-seepran salamalaukka

Sorro-seepra on huikean nopea ja energinen eläin, niin nopea, että edes etumerkit eivät pysy sen perässä! Siksi hänen musiikkinsa kulkee aina etumerkittömässä ja iloisessa C-duuri sävellajissa.

C-duuri:

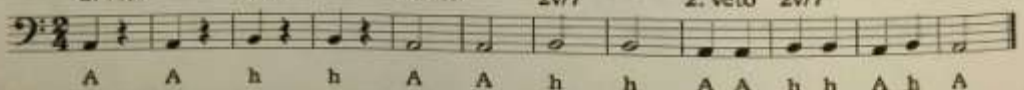
c d e f g a h c'

$\frac{2}{4}$ – tahtiosoitus (2 iskua tahdissa)

$\text{♩} = \text{♩} \text{♩}$ (1½ iskua, HUOM! Piste nuotin perässä lisää nuotin aika-arvoa puolella alkuperäiseen pituuteen nähden!)

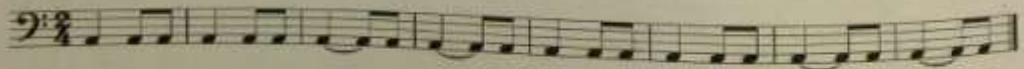
1) A- ja H-sävelten harjoittelua 2/4 tahtilajissa:

2. veto 2v/7 2. veto 2v/7 2. veto 2v/7

A A h h A A h h A A h h A h A

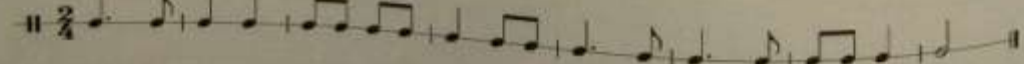
2) Nuottien yhdistämistä kaarella:

3) Sama rytmi pisteellisillä nuoteilla kirjoitettuna:

4) Rytminlukuharjoitus:

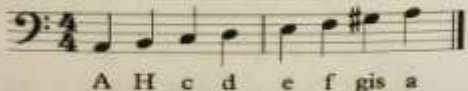
KUVA 12. Savanni soi ja viidakko pauhaa, sivu 15.

Seepran jälkeinen soittoaukeama keskittyy Rai-Rai -nimisen käärmeen musiikkiin. Käärmeen sävellaji on harmoninen a-molli ja aukeamalla opetellaan 3/4-tahtiosoituksen lukemista, suuren ja pienen oktaavialan gis- ja a-änten soittamista sekä pisteellisen puolinuotin hahmottamista. Rytmiiikan opettelun tukena käytetään nuotteja yhdistävää kaarta.

6) Rai-Rai –käärmeen raikuli luikerot

Rai-Rai se vaan luikertelee viidakon ytimessä ja laulelee raikuli laulujaan. Kolmijakoiset rytmit sopivat hänen luikertelemaan tyyliin mukavasti ja eritoten a-molli sävellajin melankoliset sävelet nostattavat tämän musikaalisen matelijan mielialaa.

A-molli (harmoninen):

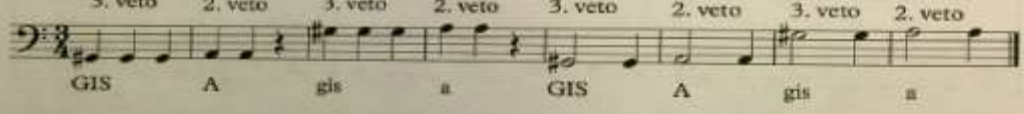
A H c d e f gis a

$\frac{3}{4}$ = tahtiosoitus (3 iskua tahdissa)

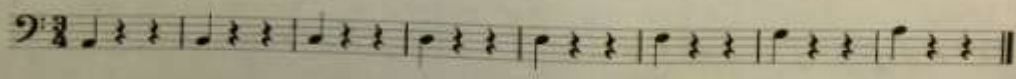
1) A- ja Gis-sävelten harjoittelua:

3. veto 2. veto 3. veto 2. veto 3. veto 2. veto 3. veto 2. veto

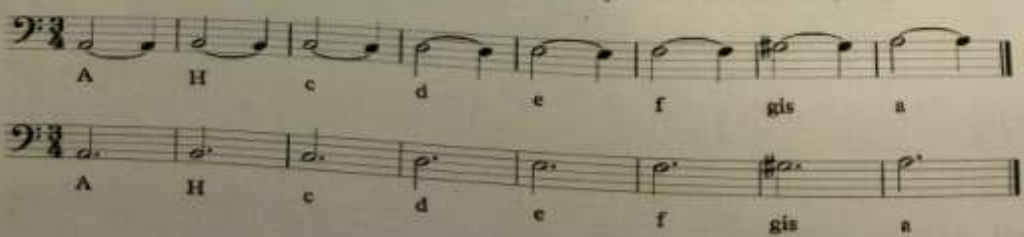

G1S A gis a G1S A gis a

2) Kolmijakoisen rytmin harjoittelua:

3) $\frac{3}{4}$ tahdin pituiset äänet sekä kaarella että pisteellisellä puolinuotilla merkittynä:

A H c d e f gis a

A H c d e f gis a

KUVA 13. Savanni soi ja viidakko pauhaa, sivu 17.

Oppikirja etenee kolmanteen musiikin perusteiden aukeamaan, jossa keskitytään intervallien opetteluun. Soittotehtävät jatkuvat Karkaasi-nimisen kirahvin soittouukeamalla, jossa sävellajina toimii G-duuri. Tahtilaji palaa 4/4-tahtiosoitukseen, mutta uutena asiana aukeamalla opetellaan synkoopin lukemista ja soittamista. Uusia ääniä ei opetella, sillä kaikki G-duuriin kuuluvat äänet on tähän mennessä jo opeteltu.

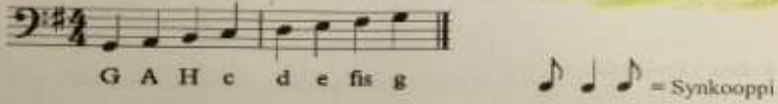
21

7) Karakaasi-kirahvin ruokailulaulut

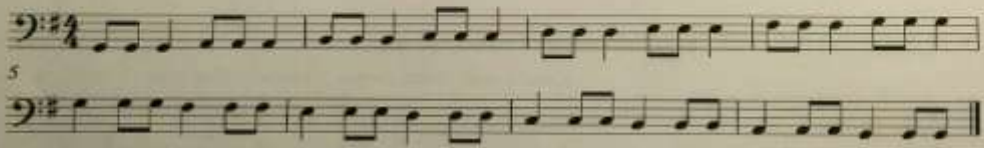
Karakaasi-kirahvi on niin pitkä, ettei hän noteeraa maan asukkeja juurikaan. Hän vain syö korkeiden puiden lehtiä ja hyräilee ruokalaulujaan ja mussuttaa mereenään. Iloinen G-duuri on hänen lempisävellajinsa ja synkooppi lempirytmensä. Tässä sävellajissa on yksi ylennys (F → Fis).

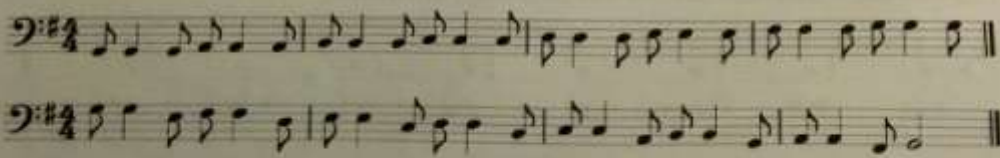
G-duuri:

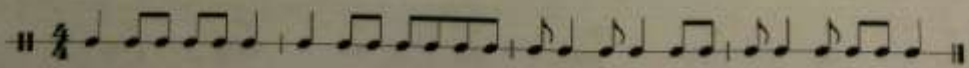
1) G-duurin harjoittelua neljäs- ja kahdeksasosilla:

2) Synkooppirytmien harjoittelua:

3) Rytmilukuharjoitus:

KUVA 14. Savanni soi ja viidakko pauhaa, sivu 21.

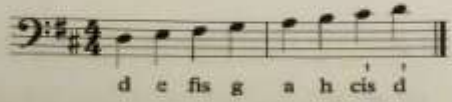
Seuraavalla soittoaukeamella opetellaan apina-armeijan avulla triolien soittamista D-duuri sävellajissa. Aukeama keskittyy harjoittamaan sekä kahdeksasosatrioleja että neljäsosatrioleja. Uusina ääninä soittamiseen tuodaan mukaan myös yksiviivaiset cis- ja d-sävelet. Duettokappaleessa soitetaan myös poikkeuksellisesti sävellajiin kuulumattomia ääniä, kuten es-säveltä. Tämä johtuu siitä, että tässä vaiheessa oppimista oppilaan tulisi osata jo paljon eri ylennysmerkkisiä ja alennusmerkkisiä ääniä, mikä mahdollistaa kappaleisiin hiukan poikkeavuuksia sävellajin sävelistä.

23

8) Apina-armeijan viidakkorock

Viidakon syvyyksissä monenmoiset apinalaumat pitävät oman äänekkästä elämänsä. Kolmesta asiasta näiden musiikki on tehty: D-duurista, trioleista ja mekkasta rockista!

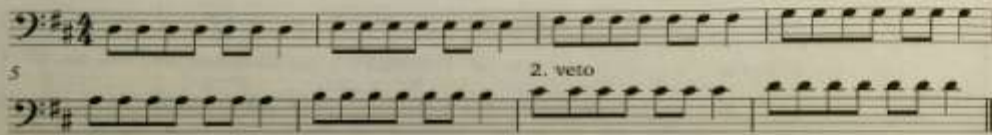
D-duuri:

d e fis g a h cis d

1) D-duurin harjoittelua kahdeksas- ja neljäsosarytmeillä

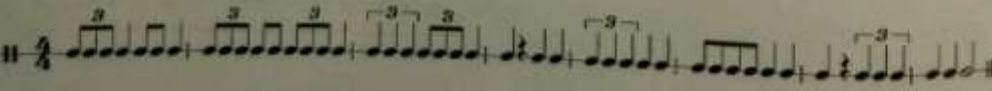
2) D-duurin harjoittelua nyt triolirytmillä samassa tahtiosoituksessa:

3) Pitkien triolien harjoittelua:

4) Rytmilukuharjoitus:

KUVA 15. Savanni soi ja viidakko pauhaa, sivu 23.

Tämän jälkeen oppikirja siirtyy viimeiseen musiikin perusteiden osioon. Tällä aukeamalla opetellaan sävellajien etumerkkejä, nuottien aika-arvoja ja musiikkisanastoa. Seuraavalla soittoaukeamalla soitetaan Maremade-nimisen muurahaisen kappaleita ja harjoituksia. Maremade sävellajina toimii harmoninen e-molli ja uutena rytminä aukeamalla opetellaan kuudestoistaosanuottien soittamista. Uusina opeteltavina ääniä aukeamassa opetellaan yksiviivainen dis- ja e-sävel. Nämä kappaleet ovat tasoltaan jo vaativampia kirjan alkupään harjoituksiin verrattuna, eikä niitä ole tarkoitus soittaa kovinkaan nopeassa tempossa, ellei oppilas ole siihen valmis. Aukeaman pääasiallinen

tarkoitus on totuttaa oppilas kuudestoistaosanuottien soittamiseen niin, ettei niitä soittaessa ajattelisi niitä yhtään sen kummallisemmiksi nuoteiksi kuin muitakaan.

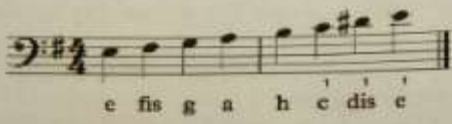
27

9) Maremado-muurahaisen työveisut

Maremado on pieni työläinen viidakon valtavassa muurahaisyhdyskunnassa. Hänen klaaninsa rakentaa suurta muurahaiskekoa päivät ja yöt, he ovat todellisia arjen puurtajia! Mikäpäsi siinä työtä tehdessä, kun saa laulella e-mollissa työlauluja uurtamisen lomassa!

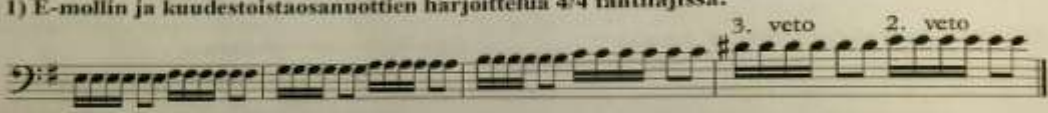
E-molli (harmoninen):

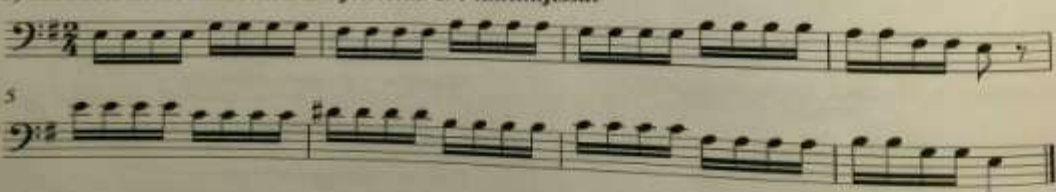
e fis g a h c dis e

 = kuudestoistaosanuotti

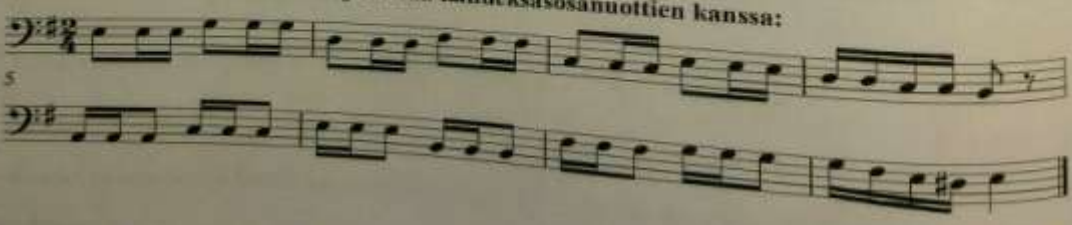
1) E-mollin ja kuudestoistaosanuottien harjoittelua 4/4 tahtilajissa:

2) Kuudestoistaosanuottien harjoittelua 2/4 tahtilajissa:

3) Kuudestoistaosanuottien harjoittelua kahdeksasosanuottien kanssa:

KUVA 16. Savanni soi ja viidakko pauhaa, sivu 27.

Viimeinen eläin oppikirjassa on Peijona-niminen leijona. Peijonan harjoitukset kulkevat harmonisessa h-mollissa, mutta muuten aukeamalla ei opetella enää uusia rytmejä. Tällä aukeamalla soitetaankin lähes kaikkia opittuja rytmejä ja ääniä, minkä takia aukeama on harjoituksineen koko soitto-oppaan vaikein. Harmonisen h-mollin myötä uutena äänenä opetellaan silti vielä pienen oktaavialan ais-sävel. Yhdessä harjoituksessa on mukana myös intervallien nimeämistä, mutta muuten aukeama etenee samalla kaavalla kuin

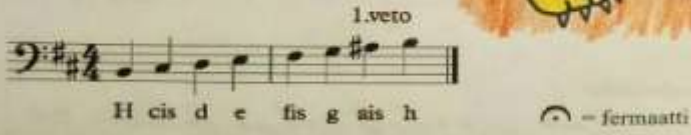
muutkin soittoaukeamat. Leijonan soittoaukeaman jälkeen oppikirjassa on vielä yksi aukeama, jossa oppilas saa valita, nimetä ja piirtää oman eläimensä ja säveltää sille omia teoksia, kirjan oppeja noudattaen.

10) Peijona-leijonan torkkulaulut

Viidakon kuningas ja savannin valtiast Peijona-leijona ei pienistä hätkähdä. Hänen majasteettisuutensa lepäilee kuitenkin vain päivät pitkät, laulellen omia laulujaan. H-molli on sävellaji hänen mieleensä, vaikka muuten hän taitaa kaikki viidakon rytmit ja sävelet!

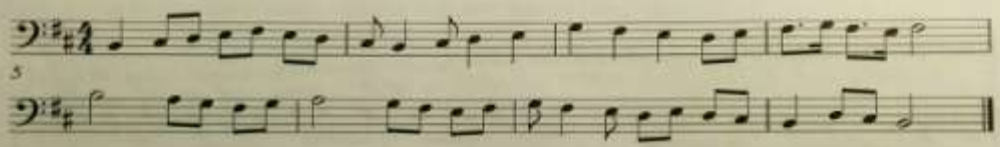
H-molli (harmoninen):

1.veto

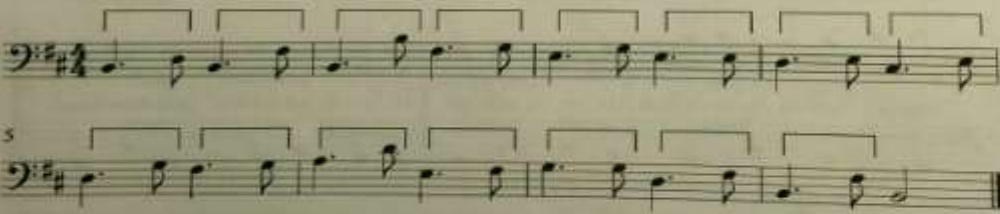
H cis d e fis g ais h ◌ - fermaatti

1) Leijonan etydi:

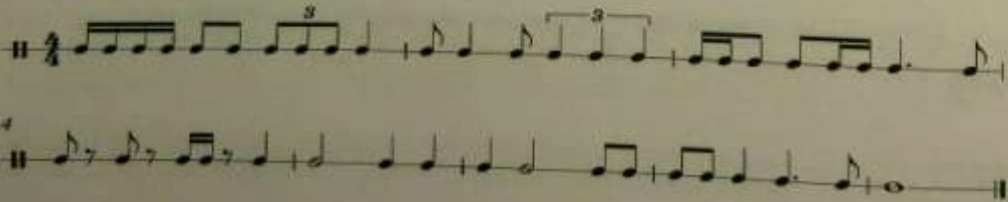

2) Leijonan intervallilaulu:

- Soita kappale ja nimeä sen intervallit

3) Rytmilukuharjoitus:

KUVA 17. Savanni soi ja viidakko pauhaa, sivu 29.

6 YHTEENVETO

Savanni soi ja viidakko pauhaa -oppikirjan ja koko opinnäytetyön prosessi on ollut monivaiheinen, monipuolinen ja antoisa. Se on vaatinut paljon suunnittelua ja kirjallisuuden perehtymistä ennen varsinaisen työn aloittamista, mikä on tehnyt tästä projektista myös työlää. Työn tekeminen on kuitenkin ajoitettu melkein puolentoista vuoden ajanjaksolle, joten kiirettä työn kanssa ei ole ollut. Rauhallinen työtahti on varmistanut myös sen, että opinnäytetyötä on saanut tehdä huolellisesti pala kerrallaan. Itselleni mielekäs ja tärkeä aihe on myös pitänyt motivaation koko ajan yllä työn tekemisessä.

Oman alkeisoppimateriaalin työstäminen iskostui päähäni lähes välittömästi, kun aloin miettimään aihetta omalle opinnäytetyölleni. Tähän on monta syytä. Aihe vaati minua tutustumaan tehokkaasti olemassa oleviin oppimateriaaleihin, mikä mielestäni edistää ammattitaitoani instrumenttipedagogina nimenomaan tietopuolella. Jouduin myös työn luonnetta pohtiessani miettimään omaa pedagogista identiteettiäni, millaisia metodeja ja tyylejä haluaisin itse opettajana pitää yllä ja kehittää. Tämä johti suoraan oppimiskäsitusten mukanaoloon opinnäytetyössäni, mikä myös auttoi parantamaan omaa pedagogista tietouttani ja ymmärrystäni omasta tavoittelun arvoisesta opetustyylistäni. Lisäksi oppimateriaalia tehdessäni pääsin toteuttamaan itseäni soittoharjoitusten tekijänä, mikä oli hyvin antoisaa työtä. Erityisesti duettojen säveltäminen oli mielekästä.

Pikkuhiljaa oppimateriaalin luonteen kokonaisuus alkoi suunnitteluvaiheessa muodostua ja lopputulos on juuri sen mukainen kuin haluan sen olevan. Savanni soi ja viidakko pauhaa on oppikirja, jossa yhdistyy tiiviinä pakettina juuri ne asiat, joita haluan itse korostaa pasuunan alkeistason oppimisessa: rytmikan painottamista, sävellajien merkityksen tunnistamista, sukupuolia korostamatonta lapsille sopivaa eläintematiikkaa, musiikin perusteita ja tietenkin arvostamieni oppimiskäsitusten mukaisia rakenteellisia ratkaisuja.

Johdannossa esittämäni kysymykseen minulla ei kuitenkaan vielä ole täysin valmista vastausta. Vaikka uskon oppikirjani keskittyvän juuri niihin asioihin, mitkä alkeisopeutuksessa ovat tärkeitä, niin todellisen vastauksen kysymykseeni saan selville vasta silloin, kun pääsen testaamaan oppimateriaaliani omien oppilaiden kanssa. Luultavasti kokemuksen myötä oppimateriaalini saisi uudenlaista ilmettä ja päivitystä, mutta sitä

ennen minun on vain luotettava tämän hetkiseen näkemykseeni hyvästä alkeisoppaasta, minkä visioimiseen olen koulutukseni ja kokemukseni pohjalta saanut kaikki tämän hetkiset valmiuteni. Kenties tulevaisuudessa teen vielä uusia versioita tai jatko-osia opinnäytetyöni pohjalta, ja Savanni soi ja viidakko pauhaa on vasta opettajan urani ensimmäinen oppimateriaaliteos. Aika, kokemuksen karttuminen, tarve ja motivaatio luultavasti tulevat tämän minulle vielä näyttämään.

LÄHTEET

- Aarnio, P. & Fagerström, A. Pasuuna-aapinen. Helsinki. 1995.
- Borderes, Y. & Douay, J, toim. Prélude pour tromboniste débutant. Volume 1. Paris. Billaudot. 1994.
- Hampinen, Kalevi. Musiikkia laulaen ja kirjoittaen 1/3. Forte nuotti. 1994. 9. painos.
- Hampinen, Kalevi. Tie musiikin teoriaan elävin esimerkein. Seinäjoki. Rinstar. 2004.
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Avoimet oppimateriaalit. Oppimiskäsitykset. Luettu 1.3.2016. URL: <http://oppimateriaalit.jamk.fi/oppimiskäsitykset/>
- Karjalainen, K & Karjalainen, T. Pasuunakirja: Osa 1. Pasuunansoiton alkeet ja perusharjoittelu. Asikkala. Kari Karjalainen Music. 2014.
- Király, Susanna. Prima vista 1a. Helsinki. Unigrafia Oy. 2012.
- Kopra, Mirja. Teoria tutuksi ja säveltapailu soimaan. Musiikinteorian ja säveltapailun 1/3-taso. Tampere. Tampereen konservatorio. 1998.
- Lehtinen, E. Kuusinen, J. & Vauras, M. 2007. Kasvatuspsykologia. 2. uudistettu painos. Helsinki. WSOY.
- Lindkvist, J. Tobbe Trombon's förstä spelbok. Nybörjarskola för trombon. Moholm. Notposten. 1991.
- Miettinen, R. 2000. Konstruktivistinen oppimisenäkemys ja esineellinen toiminta. Aikuiskasvatus. Aikuiskasvatustieteellinen aikakausilehti 20 (4), 276-292
- Morgan, C. toim. The Boosey Brass Method: Trombone. Book 1. London. Boosey & Hawkes. 2003.
- Müller, R. Schule für Zugposaune. 1975.
- Patrikainen, R. 1999. Opettajuuden laatu. 1. painos. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Rauste-von Wright, M. 1997. Opettaja tienhaarassa. Konstruktivismia käytännössä. 1. painos. Juva. WSOY.
- Rauste-von Wright, M. Von Wright, J. & Soini, T. 2003. Oppiminen ja koulutus. 9. uudistettu painos. Helsinki. WSOY.
- Saarinen, U., Romanowski, O. & Lampinen, T. Musiikkitaito 1. Musiikin teorian ja säveltapailun peruskurssin oppijakso 1/3. Helsinki. Fazer Music. 1988.
- Wastall, P. Learn As You Play Trombone & Euphonium. London. Boosey & Hawkes cop. 1990.